

LANDELIJK OPLEIDINGSDOCUMENT SOCIAAL WERK

FEBRUARI 2017

Colofon

2017

Dit is een gezamenlijke uitgave van de vijf landelijke opleidingsoverleggen (Loo's) in het domein sociaal werk van de sector hogere sociale studies: het Loo Social Work, het Loo Culturele en Maatschappelijke Vorming, het Loo Maatschappelijk Werk en Dienstverlening, het Loo Sociaal Pedagogische Hulpverlening en het Loo Pedagogiek.

Tekstredactie: Louwke Meinardi Communicatie

Geachte lezer,

Voor u ligt het Landelijk opleidingsdocument sociaal werk. Een bijzonder document, want het markeert een krachtige versterking van de Nederlandse bacheloropleidingen in het opleidingsdomein sociaal werk van de sector Hogere Sociale Studies. U vindt hier de generieke kennisbasis en kwalificaties die alle bacheloropleidingen in dit opleidingsdomein delen. Dat zijn momenteel de opleidingen Social Work, Culturele en Maatschappelijke Vorming, Maatschappelijk Werk en Dienstverlening, Pedagogiek, en Sociaal Pedagogische Hulpverlening. Het vaststellen van zo'n gezamenlijke inhoudelijke basis heeft ook geleid tot een verandering in het opleidingsaanbod in het domein sociaal werk: het merendeel van de genoemde bacheloropleidingen gaat over naar een brede bacheloropleiding Social Work. De bacheloropleiding Social Work mondt uit in drie verschillende profielen die ook in dit document worden beschreven: sociaal werk – welzijn en samenleving, sociaal werk – zorg en sociaal werk – jeugd. Een deel van de hogescholen handhaaft de bacheloropleiding Pedagogiek als zelfstandige opleiding. Deze mondt uit in het profiel sociaal werk – jeugd. Een overzicht van het huidige en het toekomstige aanbod aan bacheloropleidingen in het opleidingsdomein sociaal werk vindt u in de bijlagen.

Dit Landelijk opleidingsdocument sociaal werk vormt voor alle Nederlandse hogescholen het formele inhoudelijke referentiepunt bij de inrichting van hun curriculum van de bacheloropleiding Social Work of bacheloropleiding Pedagogiek. Dat biedt duidelijkheid over de generieke basis (kennis en kwalificaties sociaal werk), waarover iedere afgestudeerde beschikt en over de profielspecifieke bagage waarmee zij zijn toegerust. Het opleidingsdocument biedt hogescholen ook ruimte voor specifieke invulling en inkleuring. Elke hogeschool zal de generieke basis en profielen in lijn kunnen brengen met de eigen profilering en toe kunnen snijden op specifieke kenmerken van de beroepspraktijk en de wensen van partners in de eigen regio.

De vernieuwing van de opleidingen heeft uiteraard alles te maken met de ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen in het sociaal domein. We doelen op de verschuiving van verzorgingsstaat naar een samenleving waarin mensen veel meer zelf verantwoordelijk worden geacht voor hun sociaal welzijn. Tegelijk verovert de nieuwe definitie van gezondheid (aangedragen door Machteld Huber) terrein: gezondheid als het vermogen om je aan te passen en regie te voeren in je leven. 'Positieve gezondheid', in contrast met de oude definitie die gezondheid definieert als de afwezigheid van ziekte of belemmeringen.

Over de ontwikkelingen in het sociaal domein en de consequenties daarvan voor de opleidingen woedt al jaren een intensief debat. In 2014 verschenen twee richtinggevende adviezen van verschillende afzenders:

- De commissie Boutellier publiceerde het rapport Meer van waarde, Kwaliteitsimpuls en ontwikkelrichting voor het hoger sociaal agogisch onderwijs. Dit rapport geeft vijf dringende adviezen aan ons als opleiders: versterk de identiteit van de opleidingen, leid op tot reflectieve professional, kies voor een overzichtelijke ordening in drie basisprofielen, ontwikkel of versterk regionale samenwerkingsverbanden, versterk de inbedding.
- De Gezondheidsraad kwam met het advies Sociaal werk op solide basis. Daarin stelt de Gezondheidsraad dat het sociaal werk dringend behoefte heeft aan verdere professionalisering met een volwaardig kennissysteem als fundament daarvoor. De professionals sociaal werk moeten bovendien hun beroepsorganisatie uitbouwen en goede na- en bijscholing opzetten. Het instellen van een beroepsregister zal de professionele status van professionals sociaal werk verder kunnen versterken.

De adviezen benadrukken elk vanuit een eigen invalshoek dat een hernieuwde profilering en positionering van sociaal werk noodzakelijk is en dat de opleiding daar een grote rol in dient te spelen.

Er zijn kort gezegd andere professionals nodig, die goed uit de voeten kunnen in het sterk veranderde werkveld – en die professionals moeten wij opleiden met een adequaat curriculum! Dit krachtige signaal is opgepakt door de sector hogere sociale studies met als resultaat deze grootschalige verandering in de inrichting van de opleidingen in het domein sociaal werk.

De urgentie van vernieuwing van de opleidingen in het domein sociaal werk werd en wordt breed gevoeld. Dit Landelijk opleidingsdocument is tot stand gekomen in een zorgvuldig proces waar alle hogescholen in de sector op de een of andere manier bij betrokken waren en aan bijgedragen hebben. Er liggen uitgebreide rapporten van verschillende projectgroepen aan ten grondslag. U kunt ze vinden op de website van de Vereniging Hogescholen. De generieke kennisbasis kwam tot stand met hulp van vele wetenschappers van naam uit het sociaal domein. Deze kennisbasis beschouwen we als een duurzame hoeksteen van de opleidingen.

Het Landelijk opleidingsdocument sociaal werk is al met al een stevig en breed gedragen stuk, waar we gepast trots op zijn. Op deze plaats wil ik al degenen die hebben bijgedragen in een van de projectgroepen of hebben meegedacht over de ontwikkelingen heel hartelijk bedanken.

We zijn ons er ten volle van bewust dat dit Landelijk opleidingsdocument hoogstens een tijdelijk rustpunt vormt. De voortschrijdende ontwikkelingen en ook de implementatie van en ervaringen met de bacheloropleiding sociaal werk zullen ongetwijfeld aanleiding geven om het op onderdelen aan te passen of aan te vullen. Wij willen hiervoor een ontwikkelagenda opstellen. We gaan graag het gesprek aan met de opleidingen en de verschillende stakeholders.

Namens het sectoraal adviescollege hogere sociale studies,
mr. drs. Michèle Garnier, voorzitter

Den Haag, januari 2017

KERN

INGRIJPENDE MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN IN HET SOCIAAL DOMEIN

- VERSCHUIVING VERZORGINGSSTAAT NAAR PARTICIPATIESAMENLEVING
- NADRIJK OP 'POSITIEVE GEZONDHEID' EN ZELFREGIE

VRAGEN OM

HERNIEUWDE PROFILERING EN POSITIONERING

DIE IS TOT STAND GEBRACHT DOOR

ALLE HOGESCHOLEN EN WETENSCHAPPERS

EN WORDT ZICHTBAAR IN

LANDELIJK OPLEIDINGSDOCUMENT SOCIAAL WERK

MET

- GENERIEKE KENNISBASIS EN KWALIFICATIES VOOR ALLE BACHELOROPLEIDINGEN
- DUIDELIJKHEID OVER DE KENNIS, KWALIFICATIES EN PROFIELSPECIFIEKE BAGAGE VAN ELKE AFGESTUDEERDE
- RUIMTE VOOR SPECIFIEKE INVULLING EN INKLEURING PER HOGESCHOOL, IN AFSTEMMING OP BEROEPSPRAKTIJK EN PARTNERS IN DE REGIO.

PS. HET IS EEN DYNAMISCH DOCUMENT

INHOUD

○ Voorwoord	2
○ Inhoud	5
○ Vooraf	8
○ Hoofdstuk 1 Sociaal werk	10
1.1 Inleiding	10
1.2 Internationale definitie	11
1.3 Centrale concepten	12
• Sociaal functioneren en sociale kwaliteit	
• Verschillende sociale contexten	
1.4 Positionering	16
• Raakvlakken met het domein van gezondheidszorg	
• Raakvlakken met het educatieve domein	
• Raakvlakken met het juridisch domein	
• Raakvlakken met het veiligheidsdomein	
• Raakvlakken met het economisch domein	
1.5 Organisatorische inbedding	19

○ Hoofdstuk 2 Kerntaken en kwalificaties	20
2.1 Inleiding	20
• Overzicht van kerntaken en kwalificaties	
2.2 Kerntaken	21
• Bevorderen van sociaal functioneren van mensen en hun sociale context	
• Versterken van organisatorische verbanden waarin sociaal werk plaatsvindt	
• Bevorderen van de eigen professionaliteit en ontwikkeling van het beroep	
2.3 Kwalificaties	24
• Bachelorniveau	
• Tien generieke kwalificaties	
○ Hoofdstuk 3 Generieke kennisbasis	30
3.1 Inleiding	30
• Doel en functie	
• Uitgangspunten	
3.2 Indeling	32
• Bouwstenen	
• Wetenschappelijke perspectieven	
• Samenhang met opleidingskwalificaties	
3.3 Uitwerking van de bouwstenen	35
• Overzicht van bouwstenen en kernthema's	
• Bouwsteen 1 Beroep sociaal werk	
• Bouwsteen 2 Gebruikers sociaal werk	
• Bouwsteen 3 Werkwijzen sociaal werk	
• Bouwsteen 4 Organisatie sociaal werk	
• Bouwsteen 5 Maatschappelijke context sociaal werk	
• Bouwsteen 6 Onderzoek en innovatie sociaal werk	
• Bouwsteen 7 Professionalisering sociaal werk	

○ Hoofdstuk 4 | Profielen 48

- 4.1 Inleiding 48
- 4.2 Profiel sociaal werk – welzijn en samenleving 49
 - Domeinafbakening
 - Centrale vraagstukken
 - Professioneel handelen
 - Kennisbasis
- 4.3 Profiel sociaal werk – zorg 53
 - Domeinafbakening
 - Centrale vraagstukken
 - Professioneel handelen
 - Kennisbasis
- 4.4 Profiel sociaal werk – jeugd 57
 - Domeinafbakening
 - Centrale vraagstukken
 - Professioneel handelen
 - Kennisbasis

○ Bijlagen 66

- 1 Overzicht van bacheloropleidingen in het domein sociaal werk 65
- 2 Overzicht van niveaus mbo – hbo-bachelor – hbo-master 66
- 3 Overzicht van sectorale advies- en overlegorganen 69
- 4 Overzicht van projectgroepen uitwerking Koers hss 71
- 5 Overzicht van geraadpleegde stakeholders en hbo-sectoren/opleidingen 75
- 6 Overzicht van eindrapportages uitwerking Koers hss 76

“WE HEBBEN ONS WERK
IN DE AFGELOPEN JAREN ECHT
ZIEN VERANDEREN. EN HET EIND
VAN DE VERANDERING IS NOG NIET
IN ZICHT. HOE ZORGEN WE DAT WIJ
EN ONZE AANKOMENDE COLLEGA'S
HIEROP VOORBEREID ZIJN EN DE
ONTWIKKELINGEN MEE VORM
KUNNEN GEVEN?!”

VOORAF

Leeswijzer

Het Landelijk opleidingsdocument sociaal werk beschrijft de generieke kwalificaties en de generieke kennisbasis waarover iedere afgestudeerde bachelor van het opleidingsdomein sociaal werk beschikt. Het geeft een helder beeld van wat het werkveld kan verwachten van op hbo-bachelorniveau gediplomeerde professionals in het opleidingsdomein sociaal werk van de sector hogere sociale studies (hss) van de Vereniging Hogescholen. Het Opleidingsdocument vormt daarmee voor de hogescholen het inhoudelijk referentiepunt voor de opleidingen in het domein sociaal werk. Het vervangt het landelijk opleidingsdocument Vele takken, één stam, kader voor de sociaal-agogische opleidingen (2008).

In het eerste hoofdstuk worden de grote en ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen van de afgelopen jaren geschetst. De participatiesamenleving vervangt langzaam maar zeker de verzorgingsstaat en dit nieuwe paradigma vraagt om professionals sociaal werk die zijn opgeleid om daar goed mee uit de voeten te kunnen. De nieuwe en vernieuwde opleidingen in het domein sociaal werk van de sector hogere sociale studies zijn hierop toegesneden.

De kerntaken en generieke kwalificaties die hier bij horen, zijn weergegeven in hoofdstuk 2. De generieke kwalificaties zijn algemeen geformuleerd en voorzien van een toelichting. De algemeenheid van de formuleringen geeft de hogescholen ruimte om hun opleidingen toe te snijden op hun eigen profiel en regionale gerichtheid.

Professionals sociaal werk dienen te beschikken over een brede basis aan kennis vanuit verschillende wetenschappelijke perspectieven. De kennisbasis is in dit document opgenomen. Zij

bestaat uit verschillende bouwstenen die zijn uitgewerkt in thema's en mogelijke onderwerpen. De generieke kennisbasis sociaal werk staat in hoofdstuk 3. Het eindrapport van de betreffende projectgroep is integraal te vinden op www.vereniginghogescholen.nl/sectoren/socialestudies (zie bijlagen).

Professionals sociaal werk bekwamen zich tijdens hun opleiding bovendien in een specifiek profiel. Er worden in hoofdstuk 4 drie profielen onderscheiden: sociaal werk – welzijn en samenleving, sociaal werk – zorg en sociaal werk – jeugd. De generieke kwalificaties gelden onverkort voor alle professionals sociaal werk. De generieke kwalificaties krijgen in het profiel wel een specifieke invulling en inkleuring. Bij elk profiel hoort aanvullende profielspecifieke kennis die de professional sociaal werk nodig heeft als extra kennisbasis voor het werk binnen dit profiel.

De drie profielen zijn in het proces van totstandkoming van dit Landelijk opleidingsdocument door afzonderlijke projectgroepen uitgebreid beschreven en beargumenteerd (zie bijlagen). Daarin zijn ook voorbeelden en literatuurverwijzingen opgenomen. Deze rapporten zijn primair bedoeld voor intern gebruik door de hogescholen en kunnen antwoord bieden op eventuele detailvragen en interpretatiekwesties. Zij zijn daarmee relevant voor verder inhoudelijk debat over en doorontwikkeling van de profielen. Zij zijn ook te vinden op www.vereniginghogescholen.nl/sectoren/socialestudies.

Uitgangspunten

Voorjaar 2015 stelden de hogescholen de zogeheten Koers hss vast als ontwikkelrichting voor het opleidingsdomein sociaal werk van de sector hogere sociale studies. Daarin maakten ze belangrijke afspraken. Globaal zijn dat de volgende punten:

- De sector gaat verder onder de naam sector hogere sociale studies, hss (was: hoger sociaal en agogisch onderwijs, hsao). De sector hss heeft het opleiden van sociaal werkers als core business. De bacheloropleidingen Social Work, Culturele en Maatschappelijke Vorming, Maatschappelijk Werk en Dienstverlening, Sociaal Pedagogische Hulpverlening en Pedagogiek vormen samen het opleidingsdomein sociaal werk van de sector hss.

- Voor het opleidingsdomein sociaal werk wordt een actuele en gevalideerde body of knowledge beschreven. Deze gaat voor alle opleidingen in het domein sociaal werk gelden als gemeenschappelijk kennisfundament.
- Studenten kiezen voor inhoudelijke verdieping in een van drie profielen: sociaal werk – welzijn en samenleving; sociaal werk – zorg en sociaal werk – jeugd. Deze inhoudelijke profilering kan een hogeschool vormgeven in een brede bachelor sociaal werk of in verschillende bacheloropleidingen.

Het doel van de afspraken was het versterken van het kennisfundament van de opleidingen, profilering van sociaal werk, robuuste ordening in drie profielen sociaal werk en bieden van transparantie op uitstroomniveau. Dit Landelijk opleidingsdocument sociaal werk is hier de uitwerking van. Het werkveld hecht er belang aan dat professionals zowel zijn toegerust met een stevige generieke (kennis)basis als met een stevige verdieping in een profiel. Daarom en in lijn met de Koers hss gelden twee uitgangspunten:

1. Voor de zwaarte van de generieke basis (kwalificaties en kennisbasis sociaal werk) geldt een studielast van 120 EC en voor de zwaarte van een profiel sociaal werk een studielast van ten minste 90 EC.
2. Iedere student van een bacheloropleiding in het domein sociaal werk studeert af in niet meer dan één van de drie profielen sociaal werk.

Het is aan de opleidingen hoe zij deze uitgangspunten in hun curriculum uitwerken. De opbouw van het programma kan daarom per hogeschool verschillen. Wat betreft de zwaarte van het generieke en het verdiepende (profiel)deel van de opleiding wordt uitgegaan van een gemiddelde studielast. Het Landelijk opleidingsdocument biedt hogescholen de ruimte om het generieke deel op onderdelen profielspecifiek en/of regionaal in te kleuren. Dit geeft grote flexibiliteit ten aanzien van de verhouding tussen het generieke en verdiepende deel bij de invulling van het programma.

Gegeven de zwaarte van het generieke deel en het verdiepende (profiel)deel is regulier afstuderen in meer dan één profiel niet mogelijk. Het profiel van de student wordt vermeld op het diplomasupplement. Zo wordt transparantie voor het werkveld geborgd.

Tot slot

In februari 2017 is het Landelijk opleidingsdocument sociaal werk ter vaststelling voorgelegd aan het bestuur van de Vereniging Hogescholen. Na vaststelling wordt het geplaatst op de Kennisbank van de website van de Vereniging Hogescholen als Landelijk opleidingsprofiel voor de bacheloropleidingen Social Work en als Domeinprofiel voor de bacheloropleidingen Pedagogiek.

1.1 INLEIDING

Nederland zag het sociaal domein de afgelopen jaren ingrijpend veranderen. Rode draad is de omslag van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving. De landelijke overheid heeft in de afgelopen decennia een terugtrekkende beweging gemaakt (deregulatie en decentralisatie). De ontwikkelingen zijn neergeslagen in onder meer de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Zorgverzekeringswet, de Wet Langdurige Zorg, de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet op het passend onderwijs. Termen als transitie, stelselwijziging en cultuurverandering karakteriseren de impact van deze omslag.

De ontwikkelingen werken op verschillende manieren door in sociaal werk. De belangrijkste daarvan zijn:

- Het bevorderen van participatie aan de samenleving door zoveel mogelijk mensen krijgt steeds meer nadruk. Het motto is: minder mensen in instellingen met specialistische hulp, meer mensen die in hun eigen omgeving blijven functioneren en die dus blijven participeren, ondersteund door hun eigen netwerk. Sociale cohesie en participatie worden gezien als waardevolle doelen op zichzelf.
- Het bevorderen van eigen kracht krijgt in het verlengde hiervan veel aandacht. Het gaat erom mensen te stimuleren en kinderen ontwikkelingskansen te bieden en ze alleen waar nodig te ondersteunen om hun mogelijkheden te (her)ontdekken, te waarderen en in te zetten. Belangrijke begrippen in dit verband zijn empowerment, maatschappelijke participatie, burgerinitiatieven, activeren in buurten en wijken, community development, pedagogische civil society.
- Een grotere nadruk op efficiëntie en kostenbewustzijn is ook een belangrijke ontwikkeling. Dat wil zeggen: meer nadruk op signalering en preventie, op snelle (lichte) hulp bij zorg- of ondersteuningsvragen, op hulp via één loket, op zorg en ondersteuning die nauw aansluit op iemands persoonlijke situatie.
- Professionals sociaal werk moeten een plek innemen in het lokale speelveld. Veel verantwoordelijkheden en middelen zijn overgedragen naar gemeenten. Dit betekent meer invloed van lokaal sociaal beleid, lokale prioriteiten en lokale organisatievormen op het sociaal domein en sociaal werk.
- Sociale technologie doordringt ook het sociaal domein. Dit brengt vraagstukken met zich mee rond privacy en veiligheid, online aanwezigheid, communicatie en scholing. Sociaal werk richt zich op de sociale betekenis van deze vraagstukken. In de beroepspraktijk van sociaal werk draagt sociale technologie bij aan efficiënte dienstverlening, signaleren, voorkómen, communiceren, interveniëren en organiseren.

Deze ontwikkelingen vragen dringend om professionals sociaal werk die hier in hun opleiding goed op zijn voorbereid en die als beginnend professional goed uit de voeten kunnen in het sterk veranderde sociaal domein. Dit Landelijk opleidingsdocument beschrijft de kerntaken, de generieke kwalificaties en de generieke kennisbasis die afgestudeerde bachelors sociaal werk hiertoe in staat stellen.

1.2 INTERNATIONALE DEFINITIE

Dit opleidingsdocument onderschrijft onverkort de definitie van sociaal werk van de International Federation of Social Workers (IFSW) uit 2014 waarover internationaal consensus bestaat:

van sociaal werk in hun afwegingen. Draagt mijn interventie bij maatschappelijke verandering, ontwikkeling en sociale cohesie? Draagt mijn interventie bij aan het verbeteren van ontwikkelingskansen van mensen en het ondersteunen en versterken (empowerment) van mensen bij het omgaan met hun levensvragen?

Discretionaire ruimte

Het voor de beroepsbeoefening belangrijke begrip discretionaire ruimte is de uitdrukking van het normatieve karakter van sociaal werk. Professionals sociaal werk brengen steeds de specifieke waarden die in het geding zijn en de daarmee samenhangende ethische afwegingen over aan verschillende stakeholders. Professionals sociaal werk maken er werk van dat die waarden gerealiseerd worden.

SOCIAL WORK IS A PRACTICE-BASED PROFESSION AND AN ACADEMIC DISCIPLINE THAT PROMOTES SOCIAL CHANGE AND DEVELOPMENT, SOCIAL COHESION, AND THE EMPOWERMENT AND LIBERATION OF PEOPLE. PRINCIPLES OF SOCIAL JUSTICE, HUMAN RIGHTS, COLLECTIVE RESPONSIBILITY AND RESPECT FOR DIVERSITIES ARE CENTRAL TO SOCIAL WORK. UNDERPINNED BY THEORIES OF SOCIAL WORK, SOCIAL SCIENCES, HUMANITIES AND INDIGENOUS KNOWLEDGE, SOCIAL WORK ENGAGES PEOPLE AND STRUCTURES TO ADDRESS LIFE CHALLENGES AND ENHANCE WELLBEING.

Deze definitie brengt tot uitdrukking dat sociaal werk een normatieve professie is en vormt de toetssteen voor het professioneel handelen van professionals sociaal werk.

Het begrip sociale kwaliteit is normatief en relatief: er bestaat geen absoluut optimaal sociaal functioneren dat leidt tot absolute sociale kwaliteit. Wat de een als acceptabel ervaart, vindt een ander onaanvaardbaar. De afwegingen die professionals sociaal werk maken, zijn daarom steeds gerelateerd aan de vraag wat in een bepaalde situatie het goede is. Professionals sociaal werk betrekken de waarden uit de internationale definitie

“DRAAGT MIJN INTERVENTIE BIJ AAN HET
VERBETEREN VAN ONTWIKKELINGSKANSEN
VAN MENSEN EN HET ONDERSTEUNEN VAN MENSEN
BIJ HET OMGAAN MET HUN LEVENSVRAGEN?”

1.3 CENTRALE CONCEPTEN

Sociaal functioneren en sociale kwaliteit

Dit opleidingsdocument bouwt voort op de visies van twee Nederlandse denkers over de aard van het sociaal domein en de rol van sociaal werk. Aan het werk van Van Ewijk en Boutellier worden twee sterk samenhangende en overlappende centrale concepten ontleend: sociaal functioneren en sociale kwaliteit.

Prof. dr. Hans van Ewijk van de Universiteit voor Humanistiek gebruikt het begrip sociaal functioneren om sociaal werk te karakteriseren. Hij zegt in zijn inaugurele rede: ‘...de kracht en essentie van het sociaal werk ligt volgens mij niet in het bestrijden van achterstanden of het verhelpen van stoornissen maar in de focus op het sociaal functioneren van mensen (...) of het bevorderen van sociale redzaamheid (...). De opgave voor de postmoderne mens is om in zijn gedrag en verhouding tot anderen zodanig te functioneren dat het leven redelijk beheersbaar blijft. (...) In het sociaal functioneren van individuen en hun verbanden ligt de stille kracht van een sterke samenleving en juist in dat domein ligt ook de kracht van het sociaal werk.’

Sociaal functioneren heeft betrekking op het deelnemen van mensen aan het maatschappelijk leven én op de ruimte en mogelijkheden die het maatschappelijk leven biedt aan mensen om deel te nemen. Het is inmiddels een veel gebruikt begrip binnen de beroepsgroep (en verwante professies) en het heeft de kracht van onderscheiding.

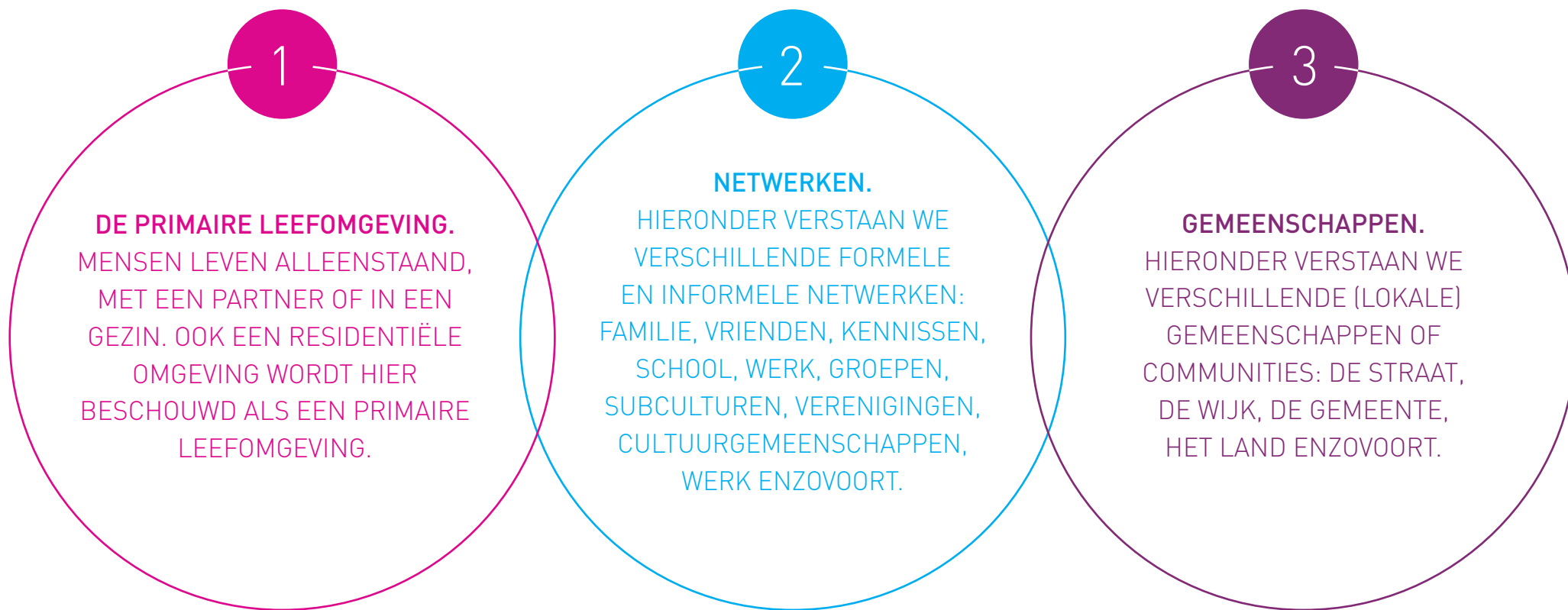
De commissie Boutellier gebruikt in haar advies Meer van waarde het begrip ‘sociale kwaliteit’. ‘De kernfunctie van de instituties in het sociaal domein is bevorderen van sociale samenhang, inclusiviteit en participatie van burgers - samengevat als sociale kwaliteit.’ Begrippen als sociale samenhang, inclusiviteit en participatie kunnen beschouwd worden als graadmeters van sociaal functioneren. Wat de commissie Boutellier sociale kwaliteit noemt, en ook daaraan verwante begrippen als welzijn of welbevinden, hangt dus sterk samen met de term sociaal functioneren van Van Ewijk.

Sociale verbondenheid wordt in de psychologie wel gezien als een van de basale menselijke behoeften van een individu, die samen met de behoefte aan autonomie en aan vertrouwen in het eigen kunnen iemands sociaal functioneren bepaalt. Sociale kwaliteit betreft elk van deze drie aspecten en professionals sociaal werk betrekken deze fundamentele behoeften in al hun afwegingen. Met de psychologische benadering is niet alles gezegd: sociale kwaliteit gaat niet alleen over individueel welzijn en individueel gedrag, het gaat ook over iemands (fysieke en mentale) vermogens en kansen tot deelname aan het maatschappelijk leven.

Verschillende sociale contexten

Professionals sociaal werk bevorderen sociaal functioneren en sociale kwaliteit en zij kijken daarbij naar de wisselwerking van mensen en hun sociale omgeving. De relatie tussen mensen en de sociale omgeving werkt twee kanten op. Sociaal functioneren heeft betrekking op het deelnemen van mensen aan het maatschappelijk leven én op de ruimte en mogelijkheden die het maatschappelijk leven biedt aan mensen om deel te nemen.

Mensen functioneren in verschillende sociale contexten. Deze verschillende contexten geven elk een specifiek perspectief op sociaal functioneren en sociale kwaliteit en ze vragen daarbij passende vormen van sociaal werk.

Mensen en hun primaire leefomgeving

Onder primaire leefomgeving verstaan we de dagelijkse thuisomgeving van mensen. Ook een residentiële omgeving (hetzij tijdelijk of langdurig, vrijwillig of onder dwang) wordt hier beschouwd als een primaire leefomgeving.

Sociaal werk betreft in dit perspectief concreet de individuele, persoonlijke vraagstukken in sociaal functioneren van mensen. Jeugd, volwassenen, ouderen, mensen met of zonder beperkingen, mensen van verschillende achtergronden en culturen komen in hun primaire leefomgeving hun eigen uitdagingen en ontwikkelingsvraagstukken tegen. Zij komen, al dan niet verwezen door andere professionals, terecht bij professionals sociaal werk met problemen als geweld in het gezin, seksueel misbruik, criminaliteit, armoede, schulden, eenzaamheid, drankverslaving, scholing, werkloosheid. Uiteraard werken professionals sociaal werk ook aan preventie in de primaire leefomgeving bijvoorbeeld door (opvoedings)voorlichting.

Hierbij is van belang dat professionals sociaal werk zich rekenschap geven van de wisselwerking tussen mensen en hun primaire leefomgeving. Het begrip 'relationele autonomie' brengt de twee invalshoeken samen: dat mensen zelf richting willen geven aan hun handelen (zelfregie, zelfredzaamheid, autonomie, zingeving) en dat ze willen participeren (sociale verbondenheid). Bevorderen van relationele autonomie hangt samen met leren en met het vermogen van mensen om zich te verhouden tot anderen. De basis voor dit vermogen wordt in de kinderjaren gelegd. Mensen geven dus zelf richting aan hun handelen en professionals sociaal werk versterken desgevraagd het handelend vermogen van mensen en hun primaire leefomgeving. Zij werken terughoudend en nemen zo min mogelijk over. Zij dragen eraan bij dat mensen en hun omgeving sociale kwaliteit zelf kunnen invullen. Ze richten zich op de kracht en ontwikkelingsmogelijkheden van mensen en hun omgeving in plaats van op wat ze niet kunnen of de stoornis.

Tegelijkertijd is het belangrijk om te erkennen dat zich in de directe leefomgeving van mensen situaties kunnen voordoen die zodanig bedreigend zijn dat eerst een interventie moet plaatsvinden voordat aan herstel of ontwikkeling kan worden gewerkt. Professionals sociaal werk maken ook in situaties van dwang en drang (inschakelen bevoegd gezag, residentiële setting, reclassering, ziekenhuis) afwegingen rondom relationele autonomie.

Mensen en hun netwerken

Netwerken zijn bijvoorbeeld familie, scholen, verenigingen, vrijwilligersverbanden, cultuurgemeenschappen, werkomgevingen, instellingen waarin mensen verkeren. Ook virtuele netwerken, benaderd via social media, spelen een toenemende rol in het sociaal functioneren van mensen. Mensen verbinden zich met vele netwerken op het gebied van cultuur, sport, scholing, gaming, kleding, religie, arbeid enzovoort. Deze netwerken zijn veelal niet geografisch afgebakend en ze kunnen uiteenlopen van losse verbanden tot zeer gestructureerde organisatievormen. Een netwerk kan ook de vorm hebben van een instelling waarin mensen tijdelijk of langduriger verblijven. De professional sociaal werk kijkt zowel naar het groepspectief als naar de wisselwerking tussen de groep en het individu.

Belangrijke aspecten van netwerken zijn openheid (inclusie, samenredzaamheid, diversiteit), innovatievermogen (in een wijk dingen samen doen, binnen een vereniging nieuwe doelen realiseren, cultuurontwikkeling, initiatieven tot sociaal ondernemerschap) en producerend vermogen (development). Met het begrip netwerk wordt een gelaagde en normatieve werkelijkheid bedoeld die het gedrag en het welbevinden van individuen mede bepaalt. Netwerken kunnen uitsluiten waar ze moeten insluiten (pesten, discrimineren) en ze kunnen onwenselijk gedrag van mensen bevorderen en maskeren (criminele netwerken).

Sociaal werk betekent in deze context bijvoorbeeld het organiseren en verbinden van meer passende mantelzorg dan alleen vanuit familie en gezin, het bieden van steun door bijvoorbeeld ervaringsdeskundigen en het initiëren van culturele ontwikkeling. De bevordering van sociaal functioneren van mensen en hun netwerken is een voorwaarde voor het versterken van eigen kracht en participatie. Professionals sociaal werk richten zich daarbij veelal op netwerken die zelf meer of minder nadrukkelijk gericht zijn op het bevorderen van optimaal sociaal functioneren van mensen. Denk aan verenigingen en stichtingen die met vrijwilligers of ervaringsdeskundigheid anderen ondersteunen of netwerken van mensen die activiteiten ontplooiën in hun buurt om verbeteringen te bewerkstelligen. Professionals sociaal werk ontwikkelen nieuwe sociale netwerken, ze versterken of verbeteren bestaande netwerken, ze sturen netwerken geheel of gedeeltelijk aan. De focus op netwerken vereist verder dat professionals sociaal werk co-creatie met mensen en hun netwerken tot uitgangspunt nemen en dat ze oog hebben voor de inzet van social media.

DE BEVORDERING VAN SOCIAAL FUNCTIONEREN VAN MENSEN
EN HUN NETWERKEN IS EEN VOORWAARDE VOOR HET
VERSTERKEN VAN EIGEN KRACHT EN PARTICIPATIE.

Mensen en hun gemeenschappen

Gemeenschappen zijn meer gedifferentieerde, lossere, complexere en/of omvangrijkere verbanden. Denk aan straten, buurten, wijken of steden met gedifferentieerde cultuurgemeenschappen. Hier zijn vraagstukken in het geding met betrekking tot regelgeving en de rol van formele instanties en instellingen, het verbinden van verschillende culturen, wijkvoorzieningen, onderwijsvoorzieningen, werkgelegenheid, lokale economische vraagstukken en sociaal beleid.

De mate van rechtvaardigheid, rechtsgelijkheid, kansengelijkheid en veiligheid in een gemeenschap is mede bepalend voor het sociaal functioneren van mensen en netwerken. Denk aan werkloosheid, sociale omstandigheden, sociaal beleid, niveau van de wijkvoorzieningen, inadequate regelgeving, fysieke of sociale (on)veiligheid. Het benaderen van sociale vraagstukken vanuit dit perspectief is van belang voor het signaleren van vraagstukken en voor preventie. Individuele sociale vraagstukken van mensen of netwerken kunnen professionals sociaal werk op het spoor zetten van maatschappelijke factoren die hierbij van doorslaggevende invloed zijn. Omgekeerd kunnen maatschappelijke ontwikkelingen ook het startpunt vormen van de analyse.

Professionals sociaal werk versterken bestaande gemeenschappen om het sociaal functioneren van mensen in die gemeenschap en van de gemeenschap zelf te optimaliseren. Ze signaleren daartoe (positieve of negatieve) sociale verschijnselen zoals geweld, discriminatie, onveiligheid, burgerinitiatieven, ontwikkelingskansen en verrichten daar dialogisch, wederkerig onderzoek naar. Op basis daarvan interveniëren ze in de gemeenschap met mensen uit die gemeenschap. Ze werken faciliterend, ontwikkelingsgericht, bemiddelend, signalerend, preventief, kritisch en adviserend. Het sociaal werk kan ook beleidsgericht zijn.

1.4 POSITIONERING

Het sociaal domein wordt wel een ill structured domain genoemd. Gebeurtenissen en situaties in dit domein vertonen vaak unieke combinaties en interacties van samenstellende factoren. Veel terugkerende sociale vraagstukken worden gekarakteriseerd door lastig te onderscheiden factoren zoals werkeloosheid, armoede en schulden of de verslavingsproblemen van een van de ouders, geweld tussen de ouders en verwaarlozing van kinderen. Dergelijke complexe vraagstukken zijn ook zichtbaar op andere niveaus, bijvoorbeeld in terugkerende overlast en vandalisme in een wijk of veiligheidsvraagstukken. Er verschijnen weliswaar steeds meer professionele richtlijnen, maar bij veel vraagstukken ontbreekt een richtlijn voor handelen. De vraagstukken hebben sociale aspecten maar veelal ook andere aspecten zoals op het vlak van gezondheid, veiligheid en wet- en regelgeving. Professionals sociaal werk moeten in het algemeen deze complexiteit doorzien, kunnen schakelen tussen en reflecteren op de verschillende contexten die van invloed zijn. Ze moeten in hun interventies rekening houden met de vele, elkaar beïnvloedende factoren. Een duurzame oplossing kan alleen gevonden worden als al deze factoren in de aanpak worden meegenomen. Oplossingen zijn daarom vaak procesmatig van karakter en komen tot stand door een combinatie van interventies.

Sociaal werk draait om complexe problemen in een complexe werkelijkheid. Professionals sociaal werk raken daarom in hun werk altijd aan andere domeinen, bijvoorbeeld het gezondheidsdomein of het juridische domein, en ze werken samen met professionals van andere disciplines. Professionals sociaal werk zijn experts in de integrale benadering die hiervoor vereist is. Door de combinatie van specifieke deskundigheid en hun sterke oriëntatie op integraal werken kunnen zij worden gekarakteriseerd als T-shaped professionals. Ze beschikken over een breed perspectief op sociale vraagstukken en mogelijke interventies dat hen in staat stelt verschillende factoren te onderscheiden en in overweging te nemen en daarop hun handelen te baseren. Zij doorzien daarbij welke andere professionele perspectieven in het geding zijn bij sociale vraagstukken en weten hoe ze andere professionals bij een bepaald vraagstuk kunnen inzetten (interprofessioneel samenwerken). Zij zijn bovendien in staat vanuit hun deskundigheid op het gebied van sociaal werk invloed uit te oefenen bij de aanpak van sociale vraagstukken in andere domeinen.

SOCIALE VRAAGSTUKKEN ZIJN VAAK COMPLEX. ZE RAKEN VERSCHILLENDE LEVENSGEBIEDEN EN CONTEXTEN. DE PROFESSIONAL BEWEEGT ZICH OP DE GRENSVLAKKEN, MOET KUNNEN ANALYSEREN, SCHAKELEN, REFLECTEREN EN ZIJN INTERVENTIES OP AL DEZE FACTOREN AFSTEMMEN. DE OPLOSSINGEN DIE HIJ Kiest, ZIJN VAAK INTEGRAAL, INTERPROFESSIONEEL EN PROCESMATIG VAN KARAKTER.

Raakvlakken met het domein van gezondheidszorg

Het sociaal domein en het domein van de gezondheidszorg vertonen een grote overlap. Professionals in de gezondheidszorg en professionals sociaal werk werken weliswaar vanuit verschillende invalshoeken, maar ze bevinden zich beide in het centrum van het zorgdomein. Sociale en zorgprofessionals in het gezondheidsdomein delen een belangrijk uitgangspunt, namelijk Hubers definitie van positieve gezondheid. Gezondheid wordt beschouwd als het vermogen van mensen zich aan te passen en eigen regie te voeren in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. Positieve gezondheid omvat volgens deze definitie zes hoofddimensies, namelijk mentaal welbevinden, spiritualiteit, kwaliteit van leven, sociaal maatschappelijke participatie, dagelijks functioneren en lichaamsfuncties. Professionals sociaal werk leggen daarbij de focus op de wisselwerking tussen mensen en het sociale systeem en op de kwaliteit van de sociale omgeving die eraan bijdraagt dat mensen optimaal kunnen functioneren. Professionals sociaal werk onderzoeken het gehele sociale weefsel om te begrijpen wat de mogelijkheden zijn. De interprofessionele verbinding van verpleegkundigen en professionals sociaal werk in bijvoorbeeld wijkteams creëert de mogelijkheid voor beide professies elkaar vanuit hun specifieke deskundigheden aan te vullen en te versterken.

Raakvlakken met het educatieve domein

'It takes a village to raise a child.' Met dit gezegde is onmiddellijk duidelijk dat sociaal werk en onderwijs en educatie alles met elkaar te maken hebben. Sociaal werk raakt vooral in het jeugd domein en in de wijk aan onderwijs en educatie. Het reguliere onderwijs moet meer kinderen met beperkingen opnemen. Dat vraagt speciale expertise (waarin lerarenopleidingen ook steeds meer in voorzien). Sociaal werk speelt op vele verschillende manieren een rol in educatie en in wijkontwikkeling (denk aan verbinding met behulp van kunst en cultuur, laagdrempelig toegankelijke en gespecialiseerde opvoededucatie, cursussen voor nieuwkomers, ondersteunen en trainen van vrijwilligers), in het betrekken van ouders bij onderwijs en in het voorkomen van overlast. Ook in het domein van (kunst- en cultuur)educatie heeft sociaal werk grote waarde door de gerichtheid op de verbinding van sociaal functioneren en ontwikkeling.

Raakvlakken met het juridisch domein

Sociaal werk raakt regelmatig aan het juridisch domein. Kennis van en inzicht in algemene wet- en regelgeving en vaak ook specifieke wet- en regelgeving is cruciaal om mensen hun weg te helpen vinden in de voor hen relevante regelgeving en instituties en bij te staan bij financiële vraagstukken op bijvoorbeeld het gebied van werk en inkomen. Als in sociale vraagstukken de juridische aspecten domineren, zijn andere specialisten nodig zoals sociaal juridisch dienstverleners of andere juridisch deskundigen.

Raakvlakken met het veiligheidsdomein

Sociaal werk speelt vanuit de focus op sociaal functioneren een belangrijke rol in het actuele debat rond veiligheid en radicalisering. Veiligheid is verder een thema waarbij sociale media een belangrijke rol spelen (denk aan smart cities en terrorismebestrijding). Privacy van mensen is vanuit verschillende invalshoeken in het geding. Sociaal werk vindt plaats in gezinnen, wijken, gevangenissen en op vele andere plekken in de haartvaten van de samenleving. Daar kunnen ontwikkelingen als onvrede of radicalisering gesignaleerd worden en ongewenste ontwikkelingen worden voorkomen, bijvoorbeeld door opvoedingsondersteuning en community development, het verbinden van culturen, het ondersteunen van mensen en het adresseren van (potentiële) sociale onveiligheid. Deze proactieve sociale focus onderscheidt sociaal werk van het meer technisch georiënteerde veiligheidsdomein en het domein van de openbare orde. Het veiligheidsdomein is een domein waarop interprofessionele samenwerking van grote betekenis is (technici, politie, justitie, sociaal werk, educatie).

Raakvlakken met het economisch domein

Een traditioneel economisch bedrijfsmodel draait om het creëren van economische waarde. Waarden die niet in geld vallen uit te drukken (dan wel niet in geld worden uitgedrukt) blijven dan onderbelicht. Sociaal werk gaat uit van een breder perspectief op wat waardevol is voor mensen. Verbinding met anderen, zelfontplooiing en duurzaam toenemende participatie maar ook een goede leefomgeving zijn daarvan slechts een paar voorbeelden.

SOCIAAL WERK SPEELT VANUIT DE FOCUS OP SOCIAAL FUNCTIONEREN EEN BELANGRIJKE ROL IN HET ACTUELE DEBAT ROND VEILIGHEID EN RADICALISERING. VEILIGHEID IS VERDER EEN THEMA WAARBIJ SOCIALE MEDIA EEN BELANGRIJKE ROL SPELEN (DENK AAN SMART CITIES EN TERRORISMEBESTRIJDING).

1.5 ORGANISATORISCHE INBEDDING

De professional sociaal werk werkt in verschillende werkvelden en vaak op het snijvlak van het sociaal domein met andere domeinen zoals het gezondheidsdomein of het juridisch domein. In grote lijnen worden de volgende organisatorische contexten onderscheiden:

- **Werken in de wijk.** Professionals sociaal werk werken in de wijk, in teamverband, vanuit interdisciplinaire wijkteams of andere veelal interprofessionele samenwerkingsverbanden. Uitgangspunt is de gedachte dat door werken in de wijk veel van de eerder genoemde doelstellingen van sociaal werk verwerkelijkt kunnen worden. Wijkteams opereren rond diverse vraagstukken.
- **Werken in dienst van een instelling.** Professionals sociaal werk zijn veelal in dienst van instellingen die als opdrachtnemer opereren voor een gemeente. Deze relatie vraagt ook van de instellingen een ingrijpende heroriëntatie. Gemeentes besteden elementaire zorg en ondersteuning, professioneel sociaal werk én zorg aan bij instellingen (integraal georiënteerde of specialistische ondersteuning). Er worden in concurrentie vaste bedragen voor vaste prestaties qua inhoud en omvang overeengekomen, die jaarlijks beoordeeld worden.
- **Werken in of vanuit een residentiële instelling.** Professionals sociaal werk werken ook in en vanuit instellingen voor langdurig (soms gedwongen) verblijf en/of specialistische ondersteuning. Hoewel het sociaal werk in deze context steeds meer ook ambulante plaatsvindt en van karakter verandert (meer focus op zelfregie, participeren), blijft de residentiële werksetting een plek waar veel professionals sociaal werk aan de slag zijn. Tegelijkertijd werken ook deze instellingen op basis van aanbestedingen met name door gemeenten.
- **Werken als zelfstandig ondernemer.** Het komt steeds vaker voor dat professionals sociaal werk vanuit een eigen onderneming werken voor verschillende opdrachtgevers (gemeentes maar ook instellingen of netwerken). Deze ondernemers richten zich bijvoorbeeld op sociale innovatie, bijvoorbeeld bij het ondersteunen van wijken als lerende gemeenschappen. Zij positioneren zich ontwikkelingsgericht in de zogenaamde nulde lijn.

- **Andere verbanden.** Er zijn ook andere verbanden waarin professionals sociaal werk werkzaam zijn in dienstverband of als zelfstandige. Zij zijn bijvoorbeeld gemeentebtenaar (ontwikkeling en/of uitvoering van sociaal beleid) of beleidsmedewerker bij verenigingen of (landelijke dan wel regionale) brancheorganisaties.

In het algemeen is het zo dat professionals sociaal werk steeds vaker werken als opdrachtnemer in een zakelijke en resultaatgerichte context. De lokale overheid is in veel gevallen de directe of indirecte opdrachtgever van professionals sociaal werk. In dit verband is het begrip discretionaire ruimte belangrijk. Professionals sociaal werk zijn niet slechts uitvoerende opdrachtnemers. Ze nemen hun discretionaire ruimte en kijken verder dan directe resultaatgerichtheid en kostenreductie op korte termijn. Aan hen is de opdracht om de vraag achter de directe vraag te duiden en tot gelding te brengen, zich te richten op het verkleinen van risico's en het voorkomen van ernstiger zorgvragen en, in het licht van het steeds veelvuldiger inzetten van digitale middelen en dossiers, scherp te zijn op privacyvraagstukken.

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden drie kerntaken en tien generieke kwalificaties van professionals sociaal werk geformuleerd en toegelicht.

In bijgaand schema zijn ze in samenhang weergegeven.

Kerntaken	Kwalificaties
Bevorderen van sociaal functioneren van mensen en hun sociale context	1. Professionals sociaal werk benaderen mensen en hun sociale contexten en laten zich benaderen. Professionals sociaal werk zijn 'present', ze maken contact mogelijk via verschillende kanalen en vangen signalen op.
	2. Professionals sociaal werk bevorderen sociaal functioneren van mensen en hun primaire leefomgeving op methodische wijze, evidence based of practice based. Ze doen dit wederkerig en in samenspraak, gericht op zelfregie en participatie. Ze letten op de veiligheid van kinderen en jongeren.
	3. Professionals sociaal werk bevorderen sociaal functioneren van mensen en hun netwerken op methodische wijze, evidence based of practice based. Zij doen dit wederkerig en in samenspraak. Zij nemen daarbij het eigen karakter en handelingsvermogen van mensen en netwerken in acht.
	4. Professionals sociaal werk bevorderen sociaal functioneren van mensen en hun gemeenschappen op methodische wijze, evidence based of practice based. Zij richten zich op versterken van sociale cohesie en inbedding, de ontwikkeling van collectieve arrangementen, rechtvaardigheid, rechtsgelijkheid, kansengelijkheid, sociale veiligheid, sociale duurzaamheid, sociale innovatie en bevorderen van sociaal beleid.
Versterken van de organisatorische verbanden waarbinnen sociaal werk plaatsvindt	5. Professionals sociaal werk voeren effectieve regie ten aanzien van bijvoorbeeld indicatie, verwerving en inzet van middelen en inzet van professionals sociaal werk en andere betrokken professionals in specifieke gevallen. Ze werken transparant, resultaatgericht en efficiënt en onderscheiden output en outcome.
	6. Professionals sociaal werk dragen bij aan interdisciplinaire en interprofessionele samenwerking binnen of tussen (professionele) netwerken. Dat doen ze op zodanige wijze dat mensen, netwerken en gemeenschappen hun eigen doelstellingen kunnen halen.
	7. Professionals sociaal werk opereren actief en ondernemend. Ze dragen bij aan de voortgang van teamwerk, communiceren wat er moet gebeuren aan teamleden, dragen bij aan opdrachtverwerving bij aanbestedingen en zetten onderwerpen op de agenda bij opdrachtgevers. Ze opereren soms ook zelf als sociaal ondernemer.
Bevorderen van de eigen professionaliteit en de ontwikkeling van het beroep	8. Professionals sociaal werk leren van hun ervaringen door steeds te reflecteren op hun eigen professioneel handelen. Zo ontwikkelen zij zichzelf als professional en vernieuwen zij de beroepspraktijk.
	9. Professionals sociaal werk hebben een onderzoekende houding. Ze hebben het vermogen om kennis uit onderzoek van anderen toe te passen en om zelf praktijkgericht onderzoek te doen. Zij zijn in staat om de resultaten van onderzoek te vertalen naar innovatie van de beroepspraktijk.
	10. Professionals sociaal werk maken ethische afwegingen met gebruikmaking van (inter-)nationale beroepscode's, ze maken gebruik van hun discretionaire ruimte en brengen hun ethische afwegingen over het voetlicht bij de verschillende betrokkenen. Professionals sociaal werk handelen kritisch reflecterend en zijn gericht op duurzame werking van hun professionele handelen.

2.2 KERNTAKEN

In dit opleidingsdocument sociaal werk wordt een indeling in drie kerntaken gehanteerd. Deze indeling sluit aan bij de praktijk van het professioneel handelen en de kerntaken zijn voor alle stakeholders herkenbaar.

De drie kerntaken van professionals sociaal werk zijn:

- Bevorderen van het sociaal functioneren van mensen en hun sociale context;
- Versterken van de organisatorische verbanden waarbinnen sociaal werk plaatsvindt;
- Bevorderen van de eigen professionaliteit en de ontwikkeling van het beroep.

We lichten de kerntaken hierna nader toe.

Bevorderen van sociaal functioneren van mensen en hun sociale context

Professionals sociaal werk richten zich op de wisselwerking van mensen en hun sociale context en schakelen tussen de verschillende perspectieven in die context. Professionals sociaal werk opereren terughoudender dan voorheen als het gaat om directe hulpverlening en dienstverlening. Ze richten zich meer op het bevorderen van het vermogen en de mogelijkheden tot de relationele autonomie van mensen in combinatie met het versterken van sociale contexten, bijvoorbeeld mantelzorg.

“WAT ER VERANDERD IS IN MIJN WERK?
VROEGER NAM IK MEER DE REGIE EN DEED IK OOK
MEER VÓÓR MENSEN; NU STIMULEER IK MENSEN OM DE
VERANTWOORDELIJKHEID OP TE PAKKEN EN ZELF IN ACTIE
TE KOMEN, IN SAMENWERKING MET HUN OMGEVING.”

Professionals sociaal werk:

- Stellen zich open voor en benaderen mensen in hun sociale contexten (present zijn, contact mogelijk maken, signalen opvangen);
- Onderzoeken op dialogische wijze sociaal functioneren van mensen en hun sociale context (primaire leefomgeving, netwerken, gemeenschappen);
- Signaleren problemen in sociaal functioneren;
- Intervenieren om het sociaal functioneren van mensen en hun primaire leefomgeving te bevorderen; bieden ontwikkelingskansen aan jeugd; garanderen waar nodig de veiligheid van jeugdigen. Mogelijke interventies, in oplopende volgorde van ingrijpen: voorkomen, informeren, faciliteren, coachen, opleiden, activeren/mobiliseren, begeleiden, ondersteunen, helpen, behandelen, verwijzen, sanctioneren, inschakelen bevoegd gezag;
- Intervenieren om het sociaal functioneren van mensen en hun netwerken te bevorderen. Interventies komen deels overeen met de hierboven genoemde en zijn deels anders gericht: voorkomen, initiëren, activeren, informeren, faciliteren, adviseren, coachen, scholen, begeleiden, ondersteunen, coördineren, organiseren, sanctioneren, werven van (financiële) middelen;
- Intervenieren om het sociaal functioneren van mensen en hun gemeenschappen te bevorderen. Mogelijke interventies: adviseren, kritiseren, bemiddelen, faciliteren, ontwikkelen, beïnvloeden van beleid, community development, bijdragen aan cultuurontwikkeling, opbouwen, bijdragen aan sociale veiligheid. Ook het verrichten van breed onderzoek naar bepaalde ontwikkelingen kan een taak van de professional sociaal werk binnen dit taakgebied zijn.

Versterken van organisatorische verbanden waarin sociaal werk plaatsvindt

De organisatorische verbanden waarin professionals sociaal werk opereren zijn van karakter veranderd. Professionals sociaal werk opereren steeds vaker in al dan niet interdisciplinaire wijkteams met de gemeente als opdrachtgever. De verschillende instellingen zijn opdrachtgevers. Ook komt het vaker voor dat professionals sociaal werk zelfstandig opereren als sociaal ondernemer.

Professionals sociaal werk:

- Voeren regie op casussen. Ze zijn eigenaar/opdrachtnemer van casussen en aanspreekpunt voor verschillende belanghebbenden, al dan niet in interdisciplinaire samenwerkingsverbanden. Ze zijn verantwoordelijk voor casussen, doen dossiervoering, verantwoorden de financiën, communiceren en rapporteren over output en outcome van casussen aan verschillende belanghebbenden en zetten zo nodig professionals met andere expertise in;
- Ontwikkelen (interdisciplinaire) samenwerkingsverbanden of netwerken waarin ze interdisciplinair samenwerken met professionals met andere expertise. Ze geven leiding aan vrijwilligers, organiseren en coördineren het werk van vrijwilligers, organiseren hun samenwerking en hun netwerken en dragen bij aan hun ontwikkeling;
- Werken ondernemend of als zelfstandig sociaal ondernemer. Ze dragen bij aan opdrachtverving.

Bevorderen van de eigen professionaliteit en ontwikkeling van het beroep

Professionals sociaal werk:

- Leren voortdurend en ontwikkelen hun eigen professionaliteit;
- Zetten resultaten van onderzoek in om kwesties te signaleren en op de agenda van opdrachtgevers te krijgen. Daarmee dragen ze bij aan sociale innovatie, beroepsontwikkeling en het zichtbaar maken en benoemen van het eigene van sociaal werk voor opdrachtgevers en andere stakeholders;
- Reflecteren kritisch op het eigen handelen en zijn gericht op duurzame werking van interventies;
- Maken ethische afwegingen en brengen deze over het voetlicht (met gebruikmaking van de discretionaire ruimte).

“NET ZOALS CLIËNTEN HUN NETWERK NODIG HEBBEN, HEBBEN WIJ DAT OOK. SAMENWERKEN MET PROFESSIONALS OP ANDERE TERREINEN WORDT STEEDS GEWONER. EIGENLIJK IS HET OOK ZO LOGISCH. DE VRAGEN WAAR MENSEN MEE WORSTELLEN, ZIJN BIJNA NOOIT OP ÉÉN GEBIED. JE TOEGEVOEGDE WAARDE WORDT VEEL GROTER ALS JE ALLE BESCHIKBARE KENNIS, BETROKKENHEID EN CREATIVITEIT BUNDELT.”

2.3 KWALIFICATIES

Bachelorniveau

De kwalificaties die in dit hoofdstuk worden weergegeven, gelden voor iedere afgestudeerde van een bacheloropleiding in het domein sociaal werk. De generieke kwalificaties sociaal werk voldoen uiteraard aan de standaard voor hbo-bacheloropleidingen die hogescholen in verenigingsverband formuleerden en aan de Europese afspraken ten aanzien van het bachelorniveau (Dublin Descriptoren). Dit is uitgewerkt in onderstaand schema.

Dublin-descriptor en/of Hbo-bachelorstandaard	Uitwerking voor de hbo-bachelor sociaal werk
Dublin Descriptor 1: kennis en inzicht Hbo-bachelorstandaard: theoretische basis	Onderzoekt, achterhaalt en genereert zo nodig zelf praktijkkennis, ten behoeve van de concrete sociale vraagstukken, soms ook met een grotere reikwijdte. Vergewist zich ervan dat recente (internationale) ontwikkelingen van kennisontwikkeling binnen zijn vakgebied meegenomen worden bij aanpak van problemen.
Dublin Descriptor 2: toepassen van kennis en inzicht Hbo-bachelorstandaard: onderzoekend vermogen	Handelt duurzaam door beïnvloeding van de relevante factoren en maakt zichtbaar dat dát de relevante factoren zijn. Benadert een sociaal vraagstuk op methodische wijze, analyseert zelf uit een situatie wat het sociale vraagstuk is (wat het ontwikkelingsvraagstuk is). Kan dialogisch verschillende perspectieven die in het geding zijn in overwegingen betrekken. Signaleert en stelt problemen zelf, zet ze om in onderzoeksvragen. Beschrijft complexe problemen met aspecten vanuit verschillende functie- en kennisgebieden. Kan onderzoeksresultaten vertalen in handelwijzen.
Dublin Descriptor 3: oordeelsvorming Hbo-bachelorstandaard: professioneel vakmanschap	Kan dialogisch de verschillende factoren die in het geding zijn doorzien, bepalen, expliciteren en analyseren. Velt op die basis een oordeel en komt met een beargumenteerd voorstel en plan.
Dublin Descriptor 4: communicatie	Communiceert resultaten via diverse middelen met diverse belanghebbenden. Kan op basis van verworven kennis een advies uitbrengen en dit advies communiceren aan een publiek.
Dublin Descriptor 5: leervaardigheden Hbo-bachelorstandaard: beroepsethiek en maatschappelijke oriëntatie	Begrijpt dat hij deel is van de situatie waarin hij handelt en dat leren samen leren is. Toont zijn leervermogen en zijn vakmanschap door in verschillende contexten met verschillende vraagstukken en eigenheden te oordelen en te handelen. Is zich bewust van de normativiteit van de situatie. Staat open voor andere culturen en opvattingen. Is zich bewust van de normativiteit van de situatie. Staat open voor andere culturen en opvattingen. Opereert op basis van de inhoudelijke Global Definition. Houdt daarbij contact met ontwikkelingen in de (internationale) - samenleving. Spreekt anderen aan als hij vindt dat die zich gedragen in strijd met de geldende morele en ethische standaard.

In de bijlagen is een uitgebreider overzicht opgenomen waarin het bachelorniveau sociaal werk wordt afgezet tegen enerzijds mbo-niveau en anderzijds het niveau van de hbo-master sociaal werk.

Tien generieke kwalificaties

De tien generieke kwalificaties sociaal werk zijn op eindniveau geformuleerd. De verschillende hogescholen hebben daarmee maximale vrijheid ten aanzien van de weg daarnaartoe en dus hoe zij het curriculum vormgeven. De generieke kwalificaties die we hieronder uitwerken voor sociaal werk zijn daarom in relatief abstracte termen beschreven. Sociaal werk is een 'talig' beroep. Een goede mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid ligt aan de basis van alle kwalificaties die hieronder worden toegelicht. Elke kwalificatie is voorzien van een toelichting. Alle generieke kwalificaties inclusief toelichting zijn op eindniveau onverkort van toepassing. Ze krijgen in de context van de profielen (zie hoofdstuk 4) een profielspecifieke inkleuring.

Actief openstellen en signaleren

1

Professionals sociaal werk benaderen mensen en hun sociale contexten en laten zich benaderen. Professionals sociaal werk zijn 'present', ze maken contact mogelijk via verschillende kanalen en vangen signalen op.

Toelichting

Professionals sociaal werk stellen zich actief open voor de sociaal-culturele waarden en zingeving van mensen. Ze luisteren goed en laten de eigenheid van betrokkenen tot zijn recht komen. Professionals sociaal werk geven professioneel betekenis aan het 'present zijn' en 'nabij zijn'. Zij zijn gericht op het tijds signaleren van sociale vraagstukken. Zij maken optimaal gebruik van de mogelijkheden van hedendaagse sociale media.

Bevorderen van sociaal functioneren in en van de primaire leefomgeving

2

Professionals sociaal werk bevorderen sociaal functioneren van mensen en hun primaire leefomgeving op methodische wijze, evidence based of practice based. Ze doen dit wederkerig en in samenspraak, gericht op zelfregie en participatie. Ze letten op de veiligheid van kinderen en jongeren.

Toelichting

Professionals sociaal werk onderzoeken, voorkómen, informeren, faciliteren, coachen, scholen, activeren en mobiliseren, begeleiden, ondersteunen, voeden mede op, behandelen, helpen, nemen over, sanctioneren, schakelen bevoegd gezag in.

Ze brengen in samenspraak met mensen hun sociaal functioneren in kaart in relatie tot hun primaire leefomgeving. Ze nemen de verschillende mogelijkheden en vermogens tot sociaal functioneren tot uitgangspunt en baseren hierop een plan van aanpak. Zij doen hierbij recht aan de eigenheid van mensen en hun leefomgeving, aan de eigen zingeving

van mensen en aan de complexiteit van de vraagstukken.

Ze werken vanuit een brede visie op factoren die van invloed kunnen zijn op het sociaal functioneren: individuele factoren, omgevingsfactoren en gemeenschapsfactoren. Ze analyseren de verschillende factoren, komen tot een probleemstelling en formuleren een integraal plan van aanpak dat recht doet aan de complexiteit van het geheel. Ze houden de veiligheid van kinderen en jongeren in het oog. Professioneel handelen is dialogisch en wederkerig van karakter. Professionals sociaal werk bevorderen het vermogen van mensen en hun primaire omgeving om te leren en zich te ontwikkelen (empowerment). Ze bevorderen dat mensen actief participeren in netwerken en bevorderen dat hun netwerken bijdragen aan optimaal sociaal functioneren (mantelzorg, vrijwilligers, ervaringsdeskundigen). Professionals sociaal werk verantwoorden hun keuze voor een methode, beschrijven de resultaten van interventie (evidence based practice, practice based interventies), evalueren, stellen bij en/of sluiten af (kwaliteitszorg). Deze uitgangspunten gelden ook in situaties van drang en dwang.

Bevorderen van sociaal functioneren in en van netwerken

3

Professionals sociaal werk bevorderen sociaal functioneren van mensen en hun netwerken op methodische wijze, evidence based of practice based. Zij doen dit wederkerig en in samenspraak. Zij nemen daarbij het eigen karakter en handelingsvermogen van mensen en netwerken in acht.

Toelichting

Professionals sociaal werk onderzoeken, initiëren, activeren, informeren, faciliteren, adviseren, coachen, scholen, begeleiden, ondersteunen, coördineren, sanctioneren en heffen op. Ze verrichten op wederkerige en dialogische wijze onderzoek naar de sterktes en zwaktes van netwerken en analyseren hun vermogen tot inclusie, cohesie, initiatieven, activeren en leren gericht op optimaal sociaal functioneren (ontwikkeling en vernieuwing).

Ze hebben oog voor de kracht van netwerken en voor hun eigenheid. Ze analyseren de verschillende factoren die van invloed zijn op het functioneren van deze netwerken (problem setting) en komen in samenspraak tot een passend plan van aanpak inclusief begroting, dat recht doet aan de verschillende factoren (complexiteit).

Professionals sociaal werk verantwoorden de beoogde of gevraagde interventie en maken gebruik van bij het netwerk passende middelen (bijvoorbeeld sociale media). Zij bevorderen de kracht van netwerken door ontwikkeling en verbreding van het opnamevermogen, activerend vermogen, vermogen tot duurzaam verbinden en samenwerken tussen netwerken en richten zich ook op bevorderen van sociale veiligheid (inclusie, samenredzaamheid, cohesie, burgerschap, diversiteit). Ze evalueren de uitgevoerde handelingen en sluiten af.

Bevorderen van sociaal functioneren in en van gemeenschappen

4

Professionals sociaal werk bevorderen sociaal functioneren van mensen en hun gemeenschappen op methodische wijze, evidence based of practice based. Zij richten zich op versterken van sociale cohesie en inbedding, de ontwikkeling van collectieve arrangementen, rechtvaardigheid, rechtsgelijkheid, kansengelijkheid, sociale veiligheid, sociale duurzaamheid, sociale innovatie en bevorderen van sociaal beleid.

Toelichting

Professionals sociaal werk onderzoeken, adviseren, kritiseren, bemiddelen, faciliteren, ontwikkelen, beïnvloeden beleid, werken aan community development en cultuurontwikkeling, bouwen op en dragen bij aan sociale veiligheid.

Ze brengen gemeenschapsfactoren die van invloed zijn op sociaal functioneren in kaart (fysieke omgeving, veiligheid, ontwikkelingskansen voor jeugd, culturen, diversiteit, sociaal economische factoren, toegang tot voorzieningen, toegang tot netwerken, mogelijkheden tot collectieve arrangementen, regelgeving, sociaal beleid). Een belangrijk doel van onderzoek naar gemeenschapsfactoren is het signaleren van misstanden en

verbeterpunten die van belang zijn voor optimaal sociaal functioneren en inbedding van mensen en netwerken in gemeenschappen.

Professionals sociaal werk rapporteren hierover en leggen hun onderzoeksverslag voor aan hun (lokale) opdrachtgever. Ze activeren of ondersteunen collectieve arrangementen.

Effectief en efficiënt werken

5

Professionals sociaal werk voeren effectieve regie ten aanzien van bijvoorbeeld indicatie, verwerving en inzet van middelen en inzet van professionals sociaal werk en andere betrokken professionals in specifieke gevallen. Ze werken transparant, resultaatgericht en efficiënt en onderscheiden output en outcome.

Toelichting

Professionals sociaal werk indiceren, leiden toe, begroten, dragen bij aan verwerving van de benodigde (financiële) middelen en leggen (financiële) verantwoording af over hun inzet en/of de interdisciplinaire inzet in een casus. Ze nemen de verantwoordelijkheid voor casussen, voeren correcte en zorgvuldige administratie, zorgen dat dossiers toegankelijk en transparant zijn ten behoeve van verschillende stakeholders, dragen zorg voor correcte overdracht naar en inzet van andere professionals en monitoren opvolging. Ze inventariseren en beschrijven resultaten en effecten ten behoeve van de verschillende stakeholders, ze communiceren en rapporteren conform door de verschillende stakeholders vereiste richtlijnen over casussen via daartoe geëigende kanalen.

Samenwerken

6

Professionals sociaal werk dragen bij aan interdisciplinaire en interprofessionele samenwerking binnen of tussen (professionele) netwerken. Dat doen ze op zodanige wijze dat mensen, netwerken en gemeenschappen hun eigen doelstellingen kunnen halen.

Toelichting

Professionals sociaal werk werken samen met professionals uit de eigen en andere disciplines en opereren daarbij initiatiefrijk en proactief. Ze nemen deel aan verschillende overleggen in verschillende rollen. Ze initiëren en dragen bij aan het organiseren van interprofessionele samenwerking en netwerken, voeren hiervoor het benodigde overleg, communiceren via verschillende kanalen en leggen verbindingen. Ze benoemen en beleggen de inzet van de verschillende disciplines. Ze geven leiding aan vrijwilligers, coördineren hun werk en samenwerking en dragen bij aan hun ontwikkeling.

Actief en ondernemend werken

7

Professionals sociaal werk opereren actief en ondernemend. Ze dragen bij aan de voortgang van teamwerk, communiceren wat er moet gebeuren aan teamleden, dragen bij aan opdrachtverwerving bij aanbestedingen en zetten onderwerpen op de agenda bij opdrachtgevers. Ze opereren soms ook zelf als sociaal ondernemer.

Toelichting

Professionals sociaal werk signaleren sociale kwesties die beleidsmatige interventie vragen en brengen deze actief over het voetlicht bij instellingen en/of opdrachtgevers. Ze dragen bij aan positieve beeldvorming van sociaal werk en instellingen voor sociaal werk bij opdrachtgevers. Ze denken mee over strategisch handelen van (interdisciplinaire) samenwerkingsverbanden en instellingen voor sociaal werk. Ze dragen bij aan aanbestedingen en de verwerving van opdrachten door instellingen. Sommige professionals sociaal werk zetten een eigen sociale onderneming op.

Leren en ontwikkelen

8

Professionals sociaal werk leren van hun ervaringen door steeds te reflecteren op hun eigen professioneel handelen. Zo ontwikkelen zij zichzelf als professional en vernieuwen zij de beroepspraktijk.

Toelichting

Professionals sociaal werk werken met professionele richtlijnen. Zij reflecteren op zichzelf in relatie tot hun professioneel handelen. Zij leren van hun ervaringen en verbreden en verdiepen zichzelf gaandeweg. Zij staan open voor ontwikkelingen in het beroep en dragen daaraan bij, passen hedendaagse technieken en media toe in hun werk en handelen hierin creatief en innovatief. Zij doen aan kennisdeling.

Onderzoeken en innoveren

9

Professionals sociaal werk hebben een onderzoekende houding. Ze hebben het vermogen om kennis uit onderzoek van anderen toe te passen en om zelf praktijkgericht onderzoek te doen. Zij zijn in staat om de resultaten van onderzoek te vertalen naar innovatie van de beroepspraktijk.

Toelichting

Professionals sociaal werk maken gebruik van onderzoek van anderen, dragen bij aan onderzoek of doen zelf onderzoek. Ze signaleren vroegtijdig relevante ontwikkelingen in de samenleving en doordenken die ontwikkelingen. Ze vertalen de gesignaleerde ontwikkelingen naar gevolgen voor de beroepspraktijk en ze innoveren de beroepspraktijk in het licht hiervan.

10

Professionals sociaal werk maken ethische afwegingen met gebruikmaking van (inter-)nationale beroepscode's, ze maken gebruik van hun discretionaire ruimte en brengen hun ethische afwegingen over het voetlicht bij de verschillende betrokkenen. Professionals sociaal werk handelen kritisch reflecterend en zijn gericht op duurzame werking van hun professionele handelen.

Toelichting

Professioneel handelen is reflectief handelen. Professionals sociaal werk zijn doordrongen van de normativiteit van hun professie. Ze brengen de eigen sociale waarden en zingeving van mensen over het voetlicht en richten zich op de realisatie hiervan. Zij zijn zich bewust van de veelheid van sociale factoren en andere factoren die bij vraagstukken in het geding zijn en werken op die basis aan duurzame interventies. Ze vermijden direct oplossingsgericht handelen dat leidt tot een snelle maar minder goede oplossing. Ze richten zich op het werkelijke vraagstuk, stellen de vraag naar wat in de betreffende situatie het goede is en expliciteren hun professionele overwegingen aan hun opdrachtgevers. Professionals sociaal werk stellen hun handelen steeds bij in wisselwerking met de praktijk.

3.1 INLEIDING

De generieke kennisbasis beschrijft het gemeenschappelijke raamwerk voor de beroepskennis van alle beginnende professionals sociaal werk op bachelorniveau. De kennisbasis draagt daarmee bij aan het onderbouwen en legitimeren van sociaal werk en het versterken van de beroepsidentiteit van professionals sociaal werk.

Generieke expliciete basiskennis

De gemeenschappelijke kennisbasis omvat de generieke, expliciete basiskennis die alle beginnende professionals sociaal werk nodig hebben bij de uitoefening van het beroep. Daarmee blijft een deel van de beroepskennis buiten beschouwing. Beroepskennis omvat immers meerdere soorten kennis. De internationale definitie waar we eerder aan refereerden verwijst zowel naar algemene, wetenschappelijke kennis als naar kennis die gebonden is aan specifieke contexten, die voortkomt uit lokale praktijken en die gebaseerd is op lokale ervaringen. De kennis van een individuele beroepsbeoefenaar omvat bovendien nog diens persoonlijke ervaringskennis (levenservaring), waaronder allerlei vormen van impliciete en intuïtieve kennis. Het is aan de afzonderlijke opleidingen om die uiteenlopende soorten kennis in een juiste dosering en samenhang aan te bieden en te verbinden met vaardigheden, waarden en houdingsaspecten. Ze zullen daarbij keuzes moeten maken ten aanzien van de diepgang waarmee de in de kennisbasis genoemde thema's en onderwerpen aan bod kunnen komen.

Doel en functie

De kennisbasis is primair ontwikkeld ten behoeve van de beroepsopleidingen. De kennisbasis is het inhoudelijke fundament waarop de opleidingen kunnen bouwen.

De kennisbasis biedt zowel kaders als ruimte voor de opleidingen. Zo is de kennisbasis een handreiking voor het bepalen van de breedte en de diepte van het kennisniveau van de afgestudeerde bachelor.

De kennisbasis biedt daarmee ook houvast voor individuele docenten en studenten. Docenten kunnen zich met behulp van de kennisbasis oriënteren op hun eigen inhoudelijke bijdrage aan de opleiding en de inbedding daarvan in het geheel van het kennisfundament. Studenten wordt in de kennisbasis een overzicht geboden van de kennis die van hen als beginnende professional verwacht mag worden.

De kennisbasis is verder relevant voor de beroepspraktijk, dat wil zeggen voor het be-

roep, de beroepsbeoefenaren en de beroepsgroep als geheel. De kennisbasis draagt bij aan het versterken van de beroepsidentiteit van sociaal werk, zowel intern als extern. De kennisbasis onderbouwt mede het beroepshandelen, de legitimering en positionering van het beroep in de samenleving en de profilering ten aanzien van aanpalende beroepsdomeinen. De kennisbasis is een stimulans voor het verder ontwikkelen van een gedeelde basis en een gemeenschappelijke taal voor de gehele beroepsgroep en draagt daarmee indirect bij aan de herkenbaarheid van de beroepsgroep voor derden. De kennisbasis biedt professionals sociaal werk de gelegenheid om de eigen kennis op te frissen en te actualiseren, om onbewust geworden bekwaamheid te expliciteren en zo beroepsreflectie te stimuleren, om handelingsbekwaamheid te versterken en onderbouwing en verantwoording van de beroepsuitoefening te faciliteren.

De kennisbasis kan ten slotte interessant zijn voor bijvoorbeeld politici, beleidsmakers, aanpalende beroepsgroepen en geïnteresseerde burgers. Zij kunnen zich met de kennisbasis een beeld vormen van het gemeenschappelijke fundament voor de beroepsuitoefening binnen het brede terrein van sociaal werk. Voor praktijkonderzoekers kan de kennisbasis een vertrekpunt vormen voor verdere theorievorming betreffende sociaal werk.

Uitgangspunten

De kennisbasis voldoet aan een aantal elkaar aanvullende uitgangspunten:

- De kennisbasis is relevant voor de beroepspraktijk.
- De kennisbasis is wetenschappelijk gefundeerd.
- De kennisbasis is relevant voor de opleidingen.

De kennisbasis is relevant voor de beroepspraktijk

De opleidingen waarvoor de kennisbasis in eerste instantie bedoeld is, zijn beroepsopleidingen. De kennisbasis is relevant voor de beroepspraktijk waarbinnen de afgestudeerden werkzaam zullen zijn. Deze beroepsrelevantie heeft meerdere aspecten:

- De kennisbasis is gemeenschappelijk. De kennisbasis richt zich op de gemeenschappelijke kennis waarover alle afgestudeerde professionals sociaal werk dienen te beschikken. De kennisbasis heeft dus geen betrekking op kennis die samenhangt

met de specifieke profilering van studenten ten aanzien van bijvoorbeeld vraagstukken, groepen of contexten.

- De kennisbasis is breed. De kennisbasis beperkt zich niet tot kennis die direct relevant is voor de uitvoerende werkzaamheden maar is beroepsrelevant in de brede zin van het woord. Het gaat om technisch-instrumentele én om normatief-ethische aspecten van de beroepsuitoefening en de kennis is naast handelingsgericht ook contextgericht, beroepsgericht en persoonsgericht.
- De kennisbasis is duurzaam. Het sociale domein is dynamisch. De kennisbasis kan deze dynamiek niet omvatten, maar bereidt studenten er wel op voor met een breed spectrum van visies, theorieën en methodieken die funderend zijn voor de professie in het verleden, het heden en de toekomst. Een solide duurzame kennisbasis is voor beginnende professionals van belang om actuele ontwikkelingen in perspectief te kunnen zien.

De kennisbasis is wetenschappelijk gefundeerd

Sociaal werk als complexe en waardegeladen beroepspraktijk put uit een diversiteit aan kennisbronnen. De generieke kennisbasis beperkt zich tot wetenschappelijk gefundeerde bronnen, met name de sociale wetenschappen en de geesteswetenschappen.

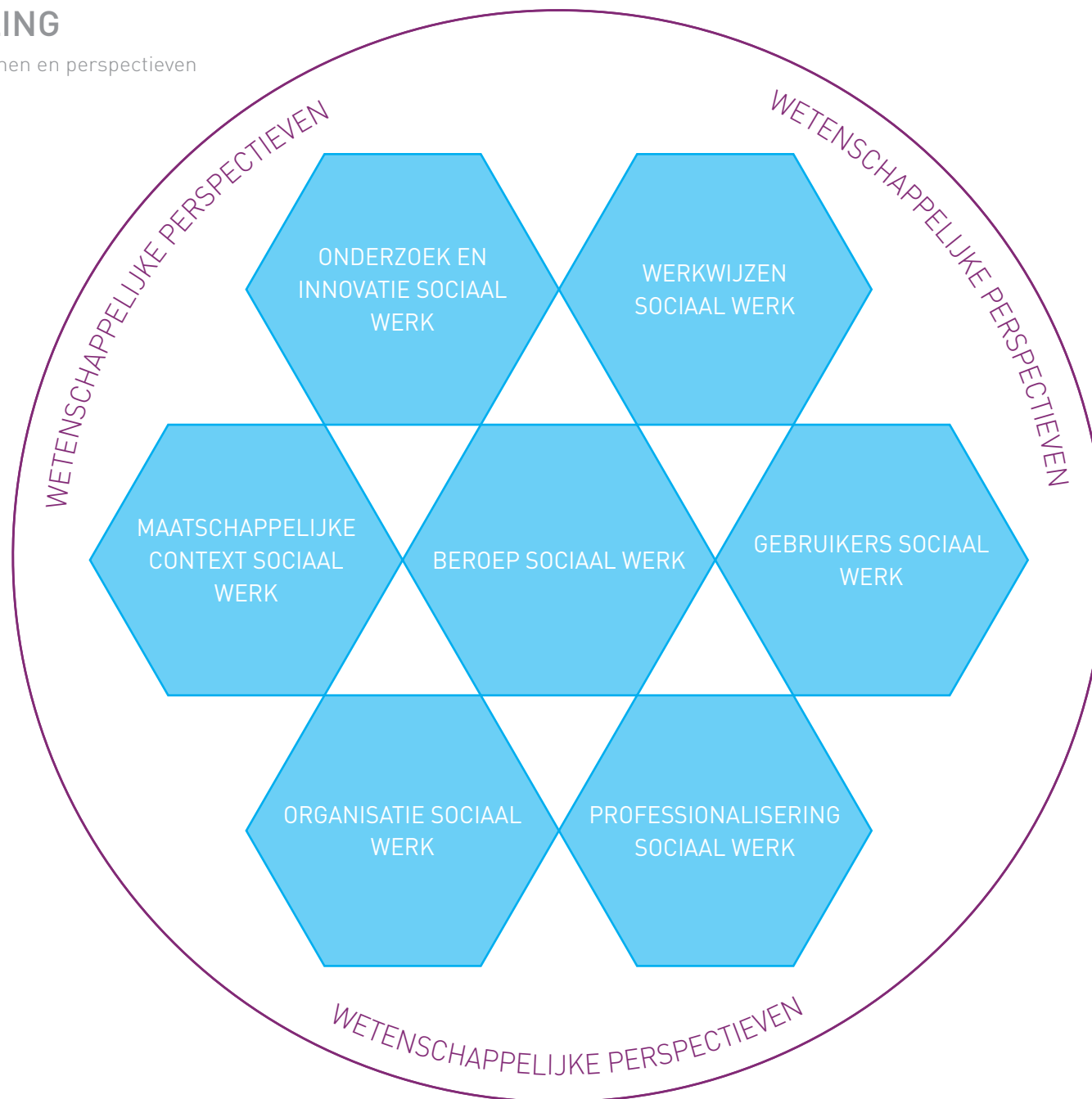
De kennisbasis is relevant voor de opleidingen

De kennisbasis is relevant met betrekking tot de interne dynamiek van de beroepsopleidingen:

- De kennisbasis is richtinggevend. De kennisbasis biedt opleidingen tegelijkertijd houvast zonder een keurslijf te zijn en ruimte zonder te ontaarden in vrijblijvendheid. Dit stelt eisen aan het aggregatieniveau en de mate van gedetailleerdheid van de uitwerking. Onderwerpen en thema's zijn helder zonder dat de inhoud te ver is ingevuld.
- De kennisbasis is geformuleerd op bachelorniveau. De kennisbasis past bij het niveau van de opleidingen door een indicatie te geven welke kennis beginnende professionals op bachelorniveau moeten hebben.
- De kennisbasis is bruikbaar. De kennisbasis is toegankelijk en laat zich gemakkelijk ontsluiten voor het onderwijs. De kennisbasis is overzichtelijk en logisch samengesteld zodat studenten en docenten er gemakkelijk mee kunnen werken.

3.2 INDELING

Figuur: bouwstenen en perspectieven

EEN PROFESSIONAL
SOCIAAL WERK KAN BIJ
ELKE WILLEKEURIGE TAAK
PUTTEN UIT KENNIS VAN
MEERDERE BOUWSTENEN

Een geschikte indeling maakt de kennisbasis praktisch bruikbaar. Er zijn uiteenlopende indelingsprincipes gangbaar (Kloppenborg en van Bommel, 2015). Kennis kan worden geordend op basis van de toeleverende wetenschappelijke disciplines, zoals sociologie en psychologie. Ook is een ordening mogelijk naar verschillende aspecten of niveaus van beroepssituaties en beroepscontexten, bijvoorbeeld micro-, meso- en macroniveau. Kennis kan ook worden ingedeeld naar aspecten van de beroepsuitoefening, denk aan een ordening op competentiegebieden (uitvoerende werkzaamheden, organisatiegebonden taken), op beroepsrollen (begeleider, coach, ondernemer) of op fasen van professioneel handelen (verheldering van het probleem, formuleren van een plan van aanpak).

De hier gebruikte indeling is een combinatie daarvan, zodat de kennisbasis enerzijds direct kan worden verbonden met de beroeps- en opleidingsprofielen en zich anderzijds goed leent voor een inhoudelijke vulling vanuit de relevante wetenschappelijke disciplines. De kennisbasis dient immers een brug te slaan tussen kennisbronnen en beroepsuitoefening.

Bouwstenen

De kennisbasis is opgebouwd uit zeven bouwstenen. Deze indeling rust op twee pijlers. Enerzijds de drie typen sociaal-werk-theorieën zoals onderscheiden door Payne (2014, p. 6), namelijk theorieën over wat sociaal werk is (beroep), theorieën over hoe sociaal werk wordt uitgevoerd (werkwijzen) en theorieën over voor wie het sociaal werk bedoeld is (gebruikers). Anderzijds de drie taakgebieden binnen brede professionalisering zoals beschreven door de commissie Franssen (Commissie Accreditatie Hoger Onderwijs, 2001): het zelfstandig uitvoeren van de taken als beginnend beroepsbeoefenaar, het zelfstandig functioneren binnen en vanuit een organisatie in de bredere context (organisatie en maatschappelijke context) en het vorm geven aan professionalisering van zichzelf als beroepsbeoefenaar (professionalisering) en van het beroep (onderzoek en innovatie). Samengevat leidt deze aanpak tot de volgende zeven bouwstenen voor de kennisbasis van opleidingen sociaal werk:

- Beroep sociaal werk
- Gebruikers sociaal werk
- Werkwijzen sociaal werk
- Organisatie sociaal werk
- Maatschappelijke context sociaal werk
- Onderzoek en innovatie sociaal werk
- Professionalisering sociaal werk

De figuur op pagina 32 laat zien dat de kennisbasis moet worden gezien als een samenhangend geheel waarvan de samenstellende bouwstenen niet los van elkaar begrepen kunnen worden. De bouwstenen vullen elkaar aan en plaatsen elkaar in perspectief met de bouwsteen Beroep sociaal werk als het centrale en integrerende element. Deze bouwsteen verbindt de overige bouwstenen met elkaar en maakt zichtbaar dat die allemaal bijdragen aan de optimalisatie van het beroep en de beroepsuitoefening.

De triade Beroep, Gebruikers en Werkwijzen springt hierbij in het oog. Het beroep sociaal werk krijgt betekenis in de bijdrage die het levert aan de kwaliteit van leven van mensen die ervan gebruikmaken en krijgt gestalte in de werkwijzen die daarbij worden gehanteerd. Deze triade kan evenwel alleen begrepen worden in het bredere perspectief van de achtergrond waarin het sociaal werk is gesitueerd. Zo hangt de aard en omvang van de vraag naar sociaal werk samen met maatschappelijke ontwikkelingen en krijgt deze vorm binnen kaders van sociaal beleid, wetgeving, financiering en organisatieconfiguraties. Ook de onderzoeks- en innovatieagenda in het sociaal werk en de daarmee samenhangende professionaliseringsthema's houden hiermee verband.

Wetenschappelijke perspectieven

De kennisbasis voor de opleidingen sociaal werk slaat een brug tussen wetenschappelijke kennisbronnen en beroepsuitoefening. Mede op basis van beschrijvingen in de vakliteratuur ontstaat een beeld van de voor het sociaal werk belangrijke toeleverende wetenschappelijke disciplines (Trevithick, 2012; Payne, 2014; Van Ewijk, 2010).

Deze wetenschappelijke disciplines bieden naast kennisinhouden voor de afzonderlijke bouwstenen ook overstijgende perspectieven waarmee de beroepspraktijk in haar volle complexiteit, omvang en betekenis kan worden bestudeerd. Voorbeelden van overstijgende perspectieven zijn:

- Het maatschappelijk gezondheidsperspectief dat de nauwe verwevenheid van gezondheid, sociaaleconomische omstandigheden, leefstijl en sociaal functioneren laat zien;
- Het sociologisch en cultureel-antropologisch perspectief dat zichtbaar maakt hoe historische, culturele, politieke en maatschappelijke omstandigheden van invloed zijn op het doen en laten van burgers, instituties, organisaties en overheden;

- Het filosofisch-ethisch perspectief dat helpt bij het doorzien en begrijpen van onderliggende normen en waarden, vooronderstellingen, gewoonten en overtuigingen van verschillende groeperingen in onze samenleving.

Deze meervoudige perspectieven stellen de professional sociaal werk in staat om integraal naar mensen en hun omgeving te kijken. Dat is kenmerkend voor het sociaal werk.

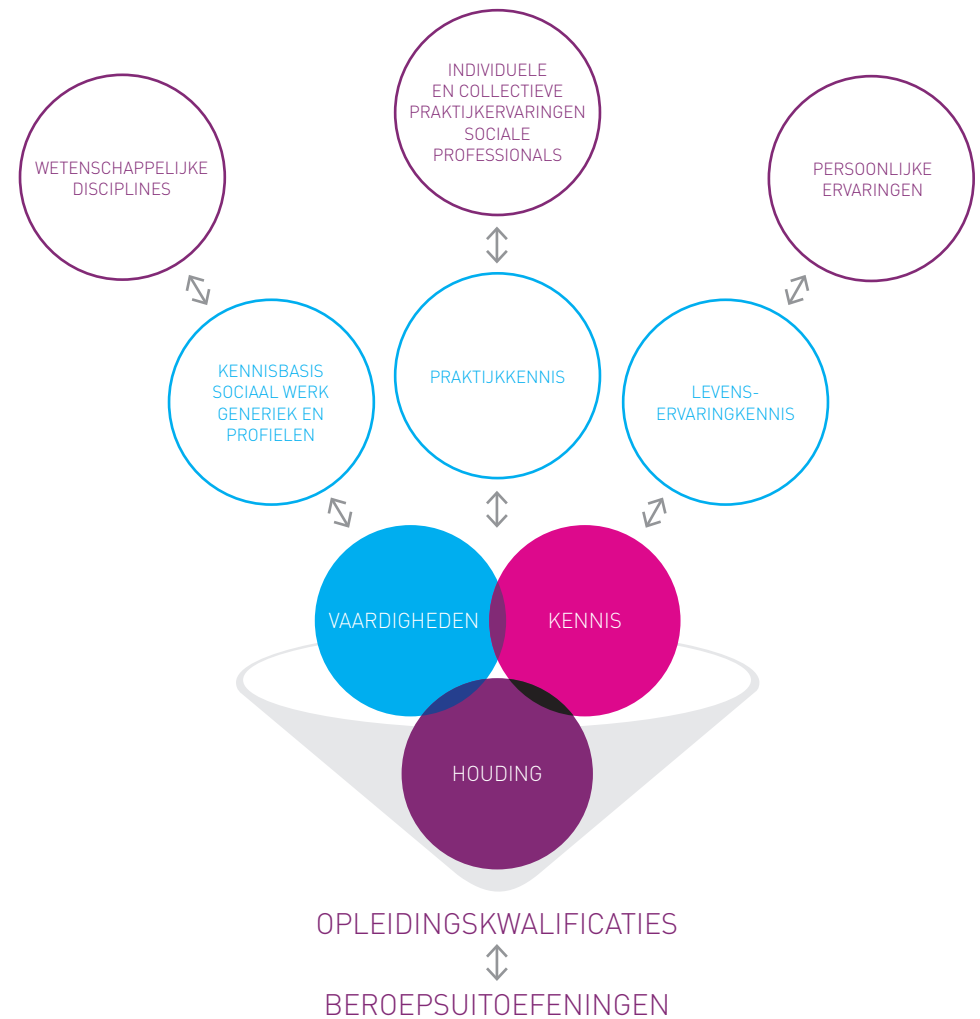
Samenhang met opleidingskwalificaties

De kennisbasis verbindt wetenschappelijke kennis met opleidingskwalificaties en daarmee met de beroepsuitoefening. De kennisbasis zorgt, naast andere kennisbronnen, voor een belangrijk deel van de inhoudelijke invulling van de opleidingskwalificaties, respectievelijk de vermogens waarover de afgestudeerden beschikken om het beroep op bachelorniveau uit te kunnen oefenen. Theoretische kennis afkomstig uit een breed spectrum van wetenschappelijke disciplines draagt bij aan een beter inzicht in praktijkvraagstukken en vormt een referentiekader mede op grond waarvan professionals sociaal werk beslissingen nemen, verantwoorden en evalueren. Bijgaande figuur illustreert deze samenhang. Daaraan dient te worden toegevoegd dat de beroepsuitoefening op haar beurt een belangrijke bron is voor de ontwikkeling van wetenschappelijke kennis. Er is dus sprake van tweerichtingsverkeer.

Eerder zijn drie kerntaken en tien generieke kwalificaties van sociaal werk onderscheiden. De kennisbasis beschrijft voor een belangrijk deel de kennis waarmee de met de generieke kwalificaties samenhangende taken worden uitgevoerd en verantwoord. De kennisbasis dekt zodoende alle generieke kwalificaties. De kerntaken en de taken die horen bij de generieke kwalificaties zijn echter niet exclusief verbonden met één of enkele bouwstenen van de kennisbasis. Een professional sociaal werk kan bij elke willekeurige taak putten uit kennis van meerdere bouwstenen. De bouwstenen kunnen in het curriculum dus ook niet rechtstreeks vertaald worden naar modules.

Een voorbeeld is sociaal werk gericht op het versterken van de participatie van burgers in kwetsbare buurten en wijken. Dit valt onder de kerntaak Bevorderen van het sociaal functioneren van mensen en hun context. Hiervoor kan kennis over sociaal economische zwakke buurten en over benaderingswijzen (zoals de ABCD-wijkaanpak) uit respectievelijk

de bouwsteen Gebruikers sociaal werk en de bouwsteen Werkwijzen sociaal werk relevant zijn, maar de professional sociaal werk zal ook kennis van de overgang van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving en kennis van de wet- en regelgeving inzetten (bouwsteen Maatschappelijke context sociaal werk en bouwsteen Organisatie sociaal werk).

Figuur: verbinding tussen wetenschappelijke disciplines, praktijkkennis en levenservaring, kennisbasis, opleidingskwalificaties en beroepsuitoefening

3.3 UITWERKING VAN DE BOUWSTENEN

Overzicht van bouwstenen en kernthema's

Bouwstenen	Kernthema's
1 Beroep sociaal werk	<ul style="list-style-type: none">• Kernwaarden en de maatschappelijke opdracht van sociaal werk• Kerntaken en grondvormen van beroepshandelen van sociaal werk• Legitimering, onderbouwing en positionering van sociaal werk
2 Gebruikers sociaal werk	<ul style="list-style-type: none">• Sociale kwaliteit van samenleven• Sociaal functioneren van individuen, groepen en gemeenschappen• Sociale ontwikkeling en individuele levensloop
3 Werkwijzen sociaal werk	<ul style="list-style-type: none">• Praktijktheoretische benaderingen• Methodisch werken• Normatieve en levensbeschouwelijke dimensie
4 Organisatie sociaal werk	<ul style="list-style-type: none">• Sociale kaart: overzicht van voorzieningen• Bestuur en beleid• Organisaties in sociaal werk en sociaal ondernemerschap
5 Maatschappelijke context sociaal werk	<ul style="list-style-type: none">• Politiek beleid en wetgeving• Historische context• Internationale context
6 Onderzoek en innovatie sociaal werk	<ul style="list-style-type: none">• Praktijkgericht onderzoek in sociaal werk• Methoden van onderzoek in sociaal werk• Innovatie van het sociaal werk
7 Professionalisering sociaal werk	<ul style="list-style-type: none">• Leervermogen• Vakbekwaamheid• Loopbaanontwikkeling en employability

BOUWSTEEN 1 BEROEP SOCIAAL WERK

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van de aard, de doelen en kernwaarden van het hedendaagse sociaal werk en de legitimering, onderbouwing en positionering ervan. Zij weten hoe het sociaal werk in Nederland is georganiseerd. De kennis in deze bouwsteen is vooral ontleend aan de meest recente internationale definitie van sociaal werk en wetenschappelijke publicaties over de aard van het sociaal werk in het huidige tijdsgewricht.

Kernthema: kernwaarden en maatschappelijke opdracht van sociaal werk

Afgestudeerde bachelors sociaal werk zijn bekend met de kernwaarden van het beroep in de internationale definitie van sociaal werk. Professionals sociaal werk weten dat deze kernwaarden tot uitdrukking komen in de beroepsuitoefening en dat deze plaats vindt in wisselwerking met het in de tijd veranderende discours in politiek, beleid, wetenschap, media en praktijk over voorkomende sociale vraagstukken.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Maatschappelijke opdracht van het sociaal werk;
- Internationale definitie van sociaal werk, waaronder universele rechten van mensen en kinderen;
- Kernwaarden van het beroep, zoals empowerment, participatie, inclusie, rechtvaardigheid, diversiteit.

Kernthema: kerntaken en grondvormen van beroepshandelen van sociaal werk

Afgestudeerde bachelors sociaal werk zijn bekend met de kerntaken en grondvormen van het beroepshandelen. Deze worden gekenmerkt door het veranderkundig en com-

municatief vermogen van de professional in het sociale domein, het wederkerige en dialogische karakter van de relatie, de gerichtheid op de persoon in de situatie en de gerichtheid op het sociaal functioneren en sociale kwaliteit.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Kerntaken van het beroep;
- Grondvormen van het beroepshandelen;
- Configuraties van een persoon in een situatie;
- Sociaal functioneren en sociale kwaliteit.

Kernthema: legitimering, onderbouwing en positionering van sociaal werk

Afgestudeerde bachelors sociaal werk weten dat de kwaliteit van het sociaal werk wordt bepaald door hun onderscheidende bijdrage aan de verbetering van het sociaal functioneren van individuen, groepen en gemeenschappen en door de kritische reflectie daarop. Zij weten hoe de kennisbasis kan worden benut voor een voortdurende verbetering van de praktijk en voor legitimering, onderbouwing en positionering van de beroepsuitoefening.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Professionaliteit, ambachtelijkheid en vakmanschap in het sociaal werk;
- Kennis van legitimerings- en legitimiteitsdebatten;
- Positionering van het sociaal werk.

“MENSEN VRAGEN VOORAL WAT JE
DOET EN HOE JE DAT DOET, TERWIJL
JUIST IN HET WAAROM DE BASIS LIGT
VAN MIJN BLIK OP DE WERELD,
VAN HOE IK SAMENWERK EN HOE
IK DIT BEROEP UITOEFEN!”

BOUWSTEEN 2 GEBRUIKERS SOCIAAL WERK

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van de factoren die van invloed zijn op het sociale functioneren van mensen en de ontwikkeling daarvan. Het gaat zowel om persoonlijke factoren als om factoren in de leefomgeving en samenleving. De kennis in deze bouwsteen is vooral ontleend aan sociale en ontwikkelingspsychologie, sociologie, pedagogiek, economie, psychopathologie en gezondheidsleer en -recht.

Kernthema: sociale kwaliteit van samenleven

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van de sociale kwaliteit van samenleven van mensen inclusief een volwaardige deelname aan de maatschappij en van factoren die daarop van invloed zijn.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Kwaliteit van het bestaan: zelfbeschikking/autonomie, sociale verbondenheid, sociaal kapitaal, maatschappelijke participatie en inclusie, wederkerige sociale relaties, toegang tot grondrechten;
- Burgerschapstheorieën, rechten en plichten, normen en waarden;
- Diversiteit: verschillen in maatschappelijke participatie, invloed en macht tussen groepen op basis van klasse, inkomen, opleiding, gender, etniciteit, (geestelijke) gezondheid.

Kernthema: sociaal functioneren van individuen, groepen en gemeenschappen

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van interactie en wederzijdse beïnvloeding tussen individuen en de groepen en gemeenschappen waar zij deel van uit maken.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Sociaal functioneren van individuen in interactie met de directe sociale omgeving: gezin, (peer)groep, lokale gemeenschap;
- Interactie en wederzijdse beïnvloeding in de directe sociale omgeving: groepsdynamica, systeemtheorie, interactietheorie;

- Intermenselijke invloeden die sociaal functioneren bevorderen: empathie, bescherming, zorgzaamheid, ondersteuning, sociaal-culturele inclusie;
- Intermenselijke invloeden die sociaal functioneren belemmeren: pesten, huiselijk/seksueel geweld, vooroordelen, discriminatie, etikettering/stigmatisering, sociaal-culturele uitsluiting;
- Gebruik van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Intergenerationele overdracht;
- Inzet van ervaringskennis;
- Sociaal functioneren tussen mensen/groepen met verschillende gewoonten, waarden en normen, samenhangend met groepscultuur, politieke opvattingen, zingeving, levensbeschouwing, religie;
- Sociale kwetsbaarheid en kracht: belemmeringen en mogelijkheden voor (de ontwikkeling van) sociaal functioneren;
- Basale kennis over beperkingen en problemen met betrekking tot gezondheid en gedrag: verstandelijke, zintuiglijke en lichamelijke beperkingen, lichamelijke en geestelijke ziektes en gedragsstoornissen. Bijvoorbeeld: vormen van autisme, fobieën, psychoses, depressies, zelfmutilatie, verslaving, eetstoornissen, dementie, ouderdomsbeperkingen, agressie, criminaliteit, vandalisme, hyperactiviteit;
- Sociaaleconomische omstandigheden: armoede, schuldproblematieken, werkloosheid;
- Sociale klassen, vraagstukken van macht en machtsongelijkheid;
- Wettelijke bescherming van kwetsbare burgers;
- Gedwongen kaders: maatregelen m.b.t. ouderlijk gezag; gedwongen opname; strafmaatregelen; TBS; reclassering;
- Deelname aan lokale, nationale democratie en wereldburgerschap.

Kernthema: sociale ontwikkeling en individuele levensloop

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van de samenhang en wisselwerking tussen de sociale, lichamelijke en psychische ontwikkeling van mensen en de invloed daarop van hun sociale en fysieke omgeving.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Motorische, zintuiglijke, seksuele, emotionele, affectieve, cognitieve, sociale ontwikkeling gedurende de levensloop;
- Sociale ontwikkelprocessen in relatie met de omgeving: hechting, socialisatie, ontwikkeling van sociale relaties en vaardigheden;
- Ontwikkeling van persoonlijkheid en identiteit.

BOUWSTEEN 3 WERKWIJZEN SOCIAAL WERK

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van beroepsspecifieke werkwijzen gericht op het sociaal functioneren van volwassenen en kinderen in hun primaire leefsituatie, in groepen en netwerken en in gemeenschappen. Zij beschikken over praktijktheoretische kennis van methodische werkwijzen inclusief de instrumentele en normatief ethische dimensie ervan. De kennis in deze bouwsteen is vooral ontleend aan veranderkunde, pedagogiek, psychologie, communicatietheorie, (internationale) sociaal werk theorieën.

Kernthema: praktijktheoretische benaderingen

Afgestudeerde bachelors sociaal werk zijn bekend met diverse praktijktheorieën in het sociaal werk die hen in staat stellen op een consistente en verantwoorde wijze te kiezen uit beschikbare en nog te ontwikkelen methoden en werkwijzen en deze te verantwoorden.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Praktijktheorieën waaronder opvoedkundige, psychodynamische, taakgerichte, cognitief gedragsgerichte, systemische en ecologische, krachtgerichte, rehabilitatie, belangenbehartiging, kritische, feministische en multiculturele benaderingen;
- Indeling in praktijktheoretische velden: het werken in en met het primaire leefverband, groepen/netwerken en gemeenschappen;
- Meervoudige gelaagdheid van praktijktheorieën: waardegeladen perspectief, wetenschappelijke theorieën, handelingsvoorschriften;
- Evidentie van praktijktheoretische benaderingen op basis van toegepast onderzoek, van professionele expertise en van cliëntgebonden waarden.

Kernthema: methodisch werken

Afgestudeerde bachelors sociaal werk zijn bekend met de methodische dat wil zeggen doelgerichte, systematische en reflectieve uitvoering van het sociaal werk en hebben kennis van daartoe ondersteunende theorieën.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Methodisch werken: doelgericht, systematisch/planmatig en reflectief handelen;
- Heuristische (intuïtief zoekende) en algoritmische (instructieve) kenmerken van methodisch werken;
- Ondersteunende theorieën voor het methodisch werken: veranderkundige theorieën, communicatietheorie, interactietheorie, systeemtheorie, netwerktheorie, groepsdynamica, opvoedtheorieën;
- Theorieën over helpen, begeleiden en coachen, waarnemen en observeren, gespreksvoering, creatief agogische benaderingen en conflicthantering.

Kernthema: normatieve en levensbeschouwelijk dimensie

Afgestudeerde bachelors sociaal werk zijn bekend met de normatieve en levensbeschouwelijke dimensies van het werk. De afwegingen en keuzes die zij maken zijn veelal sterk waardegeladen en vragen om ethische reflectie. Professionals sociaal werk bepalen in samenspraak met gebruikers, verwanten, collega's en opdrachtgevers wat wenselijk is en hoe dit zo goed mogelijk kan worden bereikt. De Beroepscode van het sociaal werk vormt een kader waaraan dit getoetst wordt.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Morele en levensbeschouwelijke dimensies van het sociaal werk;
- Ethische benaderingen van sociaal werk: normatieve professionalisering, ethisch actorschap;
- Ethische theorieën in het sociaal werk;
- Beroepscode in het sociale domein.

“MENSEN ZIJN COMPLEX, DAT
MAAKT DIT WERK ZO BOEIEND. HOE
MAAK JE DE VERBINDING, WAAR
LEG JE HET ACCENT? HET IS EEN
ZOEKTOCHT DIE VRAAGT OM INTUÏTIE,
ERVARING, MAAR OOK OM DE NODIGE
THEORETISCHE BAGAGE.”

BOUWSTEEN 4 ORGANISATIE SOCIAAL WERK

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben praktijkgerichte kennis van het organisatie- en beleidskader waarbinnen de werkzaamheden worden uitgevoerd en van de daarmee samenhangende wettelijke context. De kennis in deze bouwsteen is vooral ontleend aan bestuurs- en organisatiekunde, sociologie, recht, economie, politicologie, ethiek/filosofie.

Kernthema: sociale kaart

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van formele en informele organisaties en voorzieningen op de gebieden wonen, welzijn, cultuur, zorg en inkomen.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Organisaties waar professionals sociaal werk werken zoals (gemeentelijke) overheid, sociale wijkteams, gespecialiseerde zorg (gericht op bijvoorbeeld jeugd, gehandicapten, ouderen, psychiatrie, verslavingszorg, schuldhulpverlening, reclassering, justitie);
- Organisaties waarmee professionals sociaal werk samenwerken op het terrein van onderwijs, gezondheidszorg, veiligheid, wonen, werken, kunst & cultuur, sport, vrijetijdsbesteding en media;
- Formele en informele organisaties en voorzieningen zoals vrijwilligersorganisaties, cliëntorganisaties, belangenorganisaties;
- Gebiedsgerichte, gemeentelijke en regionale voorzieningen;
- Intramurale, semimurale, extramurale en ambulante voorzieningen.

Kernthema: bestuur en beleid

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van bestuurs- en beleidsvraagstukken in een politieke context en in interactie tussen (lokale) overheden, burgers en maatschappelijke organisaties.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Publieke en particuliere sector en hybride organisaties;
- Verhouding burger, overheid en civil society;
- Profit en non-profit organisaties, sociaal ondernemerschap;
- Good governance, new public management.

Kernthema: organisaties in sociaal werk en sociaal ondernemerschap

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van het functioneren van organisaties in sociaal werk in het algemeen en van sociaal ondernemerschap in het bijzonder.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Strategisch, tactisch en operationeel beleid (richten, inrichten, verrichten);
- Beleidsplanning en besluitvorming in organisaties;
- Leiderschap en medezeggenschap, besluitvorming, macht;
- Organisatiestructuur en cultuur;
- Ondernemingsplan, beheer en kwaliteitszorg;
- Sociaal ondernemerschap gericht op de productie van sociale baten.

BOUWSTEEN 5 MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT SOCIAAL WERK

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van de actuele en historische (inter)nationale maatschappelijke context van het sociaal werk. De kennis in deze bouwsteen is vooral ontleend aan de sociologie, economie, politicologie, recht, geschiedenis van het sociaal werk en filosofie/ethiek.

Kernthema: politiek, beleid en wet en regelgeving

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van de politieke context, het sociaal beleid en de wet en regelgeving waarbinnen het beroep wordt uitgeoefend.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Politieke stromingen en standpunten met betrekking tot het sociale domein;
- Sociaal beleid van landelijke, regionale en lokale overheden;
- Beginselen van de democratische rechtstaat: grondrechten, machtsverdeling (trias politica), legaliteitsbeginsel, democratie;
- Domeinspecifieke wet- en regelgeving zoals de Participatiewet, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Wet langdurige zorg (Wlz), Jeugdwet, beroepsregistratie (BIG-register), klacht- en tuchtrecht, privacywetgeving, Wet bijzondere opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (Wet BOPZ).

Kernthema: historische context

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van de voorgeschiedenis van de hedendaagse context van het sociaal werk.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- De geschiedenis van het sociaal werk en sociaal beleid in Nederland en de samenhang met dominante politieke opvattingen en achterliggende mens- en wereldbeelden;
- De geschiedenis van de verzorgingsstaat en ontwikkeling van de participatie-samenleving;
- Canon van het sociaal werk.

Kernthema: internationale context

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van de verbondenheid van de Nederlandse sociaal werk context met de internationale sociaal werk context.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Internationale ontwikkelingen met betrekking tot sociaal werk in Europa;
- Internationale organisaties op het gebied van sociaal werk en sociaal werk-onderwijs;
- Global Agenda Social Work;
- Globalisering: migratie, culturele diversiteit, grensoverschrijdende sociale vraagstukken.

BOUWSTEEN 6 ONDERZOEK EN INNOVATIE SOCIAAL WERK

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben praktijkgerichte kennis van innovatie en onderzoek, in dienst van de verbetering en vernieuwing van de beroepspraktijk. De kennis in deze bouwsteen is vooral ontleend aan praktijktheorieën over sociale vernieuwing en praktijkgericht onderzoek.

Kernthema: praktijkgericht onderzoek in sociaal werk

Afgestudeerde bachelors sociaal werk beschikken over onderzoekend vermogen gericht op reflectie op de beroepsuitoefening, inzet van beschikbare kennis en bijdrage aan innovatie. Zij hebben daarvoor kennis van vindplaatsen van wetenschappelijke kennis en de betekenis van praktijkgericht onderzoek in de uitvoering en ontwikkeling van sociaal werk. Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Onderzoek van sociaal werk, ook in relatie tot theorie van sociaal werk;
- Ontstaan en ontwikkeling van lectoraten en kenniskringen (Werkplaatsen sociaal domein);
- Landelijke kenniscentra en databanken voor effectieve interventies binnen het sociale domein.

Kernthema: methoden van onderzoek in sociaal werk

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben basale kennis van praktijkgericht sociaal werk onderzoek.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Vindplaatsen van wetenschappelijke kennis over sociaal werk en effectieve sociale interventies;
- De onderzoekscyclus als een samenhangend geheel van probleemstelling en vraagstelling, gegevensverzameling, verwerking en analyse, conclusies en aanbevelingen;
- Innovatieve, op verbetering van de praktijk gerichte onderzoeksmethoden;
- Diverse onderzoeksinstrumenten zoals interview, enquête en observatie;

- Ethische aspecten van praktijkgericht onderzoek;
- Kwaliteitseisen voor praktijkgericht onderzoek als validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid.

Kernthema: innovatie van sociaal werk

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben kennis van actuele innovatieve ontwikkelingen in het sociaal werk.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Sociale en technologische innovatie in het sociale domein;
- Sociaal ondernemerschap.

“DE INVLOED VAN TECHNOLOGISCHE
ONTWIKKELINGEN IN DEZE TIJD IS HEEL STERK.
ALS JE KIJKT HOE SOCIAL MEDIA DE MANIER
VAN COMMUNICEREN BINNEN HEEL KORTE TIJD
VOLLEDIG OP ZIJN KOP HEBBEN GEZET...
ALS SOCIAAL WERKER KUN JE DAAR NIET OMHEEN.
IK WIL DAT OOK HELEMAAL NIET, WANT HET
LEVERT ONTZETTEND VEEL NIEUWE
KANSEN OP.”

BOUWSTEEN 7 PROFESSIONALISERING SOCIAAL WERK

Afgestudeerde bachelors sociaal werk bezitten praktijkkennis gericht op de verdere ontwikkeling van zichzelf als professionals en van het beroep als professie. De kennis in deze Bouwsteen is vooral ontleend aan de psychologie (met name sociale psychologie en leerpsychologie) en aan praktijktheorieën betreffende professionalisering en loopbaanontwikkeling.

Kernthema: leervermogen

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben praktijkgerichte kennis van individueel en collectief leervermogen.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Individuele leervoorkeuren en effectieve leerstijlen;
- De reflectieve professional;
- Zelfregulering, zelfsturing, zelfmanagement;
- Lerende organisaties;
- Collectieve leerarrangementen, zoals training, coaching, intervisie, supervisie, Communities of Practice, kennisnetwerken.

Kernthema: vakbekwaamheid

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben praktijkgerichte kennis van de individuele en collectieve ontwikkeling van professionele vakbekwaamheid.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Professionele ontwikkeling en stages of concern, van novice tot expert
- Professionele standaarden voor de beroepsuitoefening;
- Aspecten van professionalisering zoals instrumenteel en normatief, persoonlijk en collectief, beroepsgericht en beroepsverstijgend;
- De maatschappelijke inbedding van professionalisering in onder meer beroepsvereniging, beroepsregistratie, beroepscode, tuchtrecht.

Kernthema: loopbaanontwikkeling en employability

Afgestudeerde bachelors sociaal werk hebben praktijkgerichte kennis van de ontwikkeling van hun eigen employability en loopbaan.

Hierbij kan worden gedacht aan de volgende onderwerpen:

- Primaire en secundaire socialisatie in relatie tot gezinscultuur, schoolcultuur en beroeps cultuur;
- Arbeidsmarkt, arbeidsverhoudingen en arbeidsmarktontwikkelingen;
- Deskundigheidsbevordering en registratie/accreditatie;
- Kwaliteit van leven: balans werk en privéleven, stress, burn-out, bore-out, motivatie, inspiratie, zingeving.

WE WERKEN IN EEN SAMENLEVING
DIE VOORTDUREND VERANDERT.
ONZE CLIËNTEN WORDEN DAARMEE
GECONFRONTEERD EN DUS WIJ
OOK. JE KAN SIMPELWEG NIET
STILSTAAN IN DIT WERK. OM DAT
TE VOORKOMEN, MOETEN WE
REGELMATIG... STILSTAAN!

4.1 INLEIDING

Elke bachelorstudent in het domein sociaal werk studeert af in een profiel sociaal werk. De bacheloropleiding Social Work mondt uit in drie profielen:

- **sociaal werk – welzijn en samenleving**
- **sociaal werk – zorg**
- **sociaal werk – jeugd**

De bacheloropleiding Pedagogiek mondt uit in het profiel sociaal werk – jeugd.

De generieke kwalificaties en kennisbasis sociaal werk worden in de opleiding ingekleurd met de specifieke vraagstukken en contexten die in het betreffende profiel van belang zijn.

De student verwerft bovendien de nodige aanvullende profielspecifieke kennis.

Sociaal werk – welzijn en samenleving

Het domein van het profiel sociaal werk – welzijn en samenleving is gelegen op het snijvlak van sociale en sociaal-culturele aspecten. Professionals sociaal werk – welzijn en samenleving ondersteunen, helpen, activeren, ontwikkelen en verbinden. Zij richten zich op versterking van het sociaal functioneren en het vormgeven van het bestaan, liefst tegelijkertijd. Zij werken soms vanuit een individuele invalshoek met oog voor de collectieve aspecten, soms vanuit een collectieve invalshoek met oog voor individuele vragen en ontwikkeling.

Sociaal werk - zorg

Sociaal werk – zorg richt zich voornamelijk op de ondersteuning van mensen met een lichamelijke aandoening of handicap, een verstandelijke beperking of psychische kwetsbaarheid en hun naaste omgeving. Professionals sociaal werk – zorg houden zich bezig met de vraag hoe mensen optimaal sociaal kunnen functioneren ondanks hun aandoeningen en beperkingen.

Sociaal werk - jeugd

Sociaal werk – jeugd richt zich op jeugdigen tot 23 jaar. Professionals sociaal werk – jeugd dragen bij aan het bevorderen en benutten van de ontwikkelingskansen van jeugdigen om uit te groeien tot autonoom functionerende en participerende volwassenen. Ze houden de veiligheid van kinderen en jongeren in het oog en ze voorkomen bedreigingen van de lichamelijke en psychosociale ontwikkeling, nemen die weg of gaan ze tegen. Ze versterken bovendien de opvoedcompetentie van ouders.

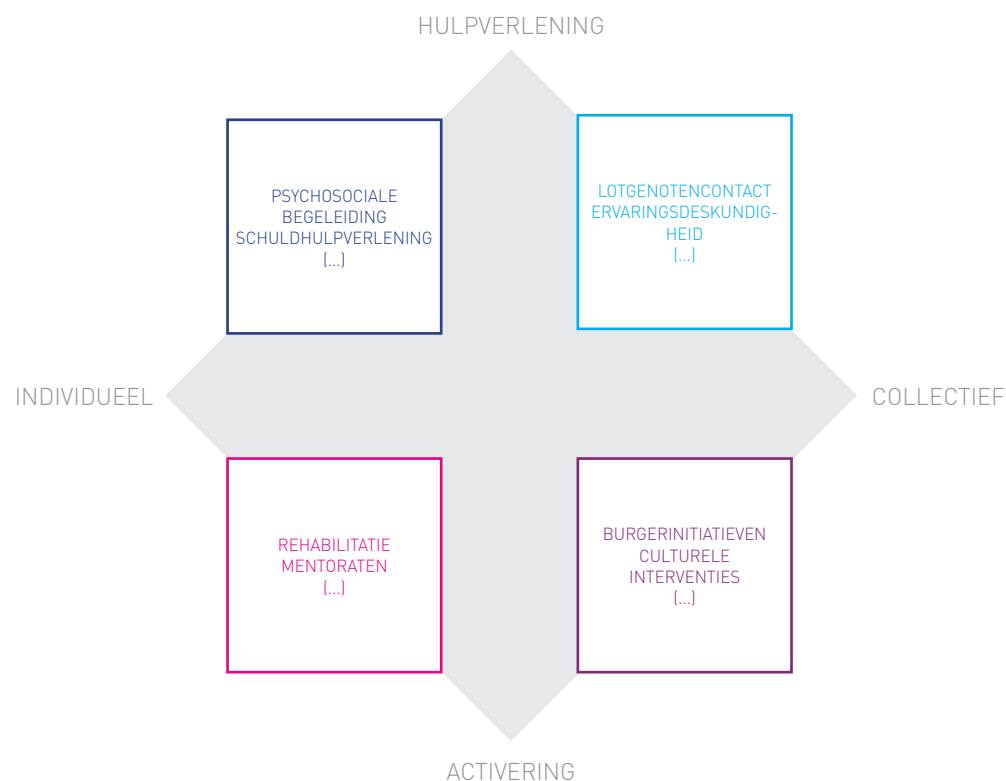
4.2 PROFIEL SOCIAAL WERK - WELZIJN EN SAMENLEVING

Domeinafbakening

Het domein van sociaal werk – welzijn en samenleving kenmerkt zich door een combinatie van sociale en sociaal-culturele aspecten. Het sociale draait om interdependentie, om het gericht zijn op, het afhankelijk zijn van en verbonden zijn met anderen zoals tot uitdrukking komt in de begrippen sociaal functioneren en sociale kwaliteit. Het sociaal-culturele aspect betreft de dimensie van het actief vormgeven van het bestaan. Het vakmanschap van de professional sociaal werk – welzijn en samenleving komt tot uitdrukking in ondersteunen, helpen, activeren, ontwikkelen en verbinden. Professionals sociaal werk – welzijn en samenleving gaan soms uit van individuele vragen en noden met oog voor de collectieve elementen en processen die daarbij een rol spelen. Ze proberen individuele problemen tot publieke kwesties te maken, bijvoorbeeld door netwerken ter ondersteuning van mantelzorgers te organiseren. Op andere momenten

werken ze aan collectieve arrangementen met oog voor individuele vragen en persoonlijke ontwikkeling, bijvoorbeeld door zich te richten op preventie op terreinen als veiligheid en opvoeding.

Onderstaande matrix geeft de verschillende kernoriëntaties van het professioneel handelen van professionals sociaal werk – welzijn en samenleving weer. In de kwadranten worden enkele voorbeelden van het bijbehorende professioneel handelen genoemd.

In de matrix op pagina 49 is goed te zien hoe in het profiel sociaal werk – welzijn en samenleving de oorspronkelijke ‘oude’ werkgebieden van Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD) en Culturele en Maatschappelijke Vorming (CMV) bij elkaar komen. De uitersten van de oorspronkelijke opleidingen en beroepen MWD en CMV zijn terug te vinden als respectievelijk individuele hulpverlening en collectieve activering.

Beroepscontexten sociaal werk – welzijn en samenleving

- Veel sociaal werk speelt zich af in de wijk. Dat was al zo en dit is door de ontwikkelingen van de afgelopen jaren versterkt. De brede, integrale oriëntatie van professionals sociaal werk – welzijn en samenleving is een karakteristiek van sociaal werk in de wijk.
- Professionals sociaal werk – welzijn en samenleving werken soms ook in bedrijven, ziekenhuizen, woningbouwverenigingen, educatieve instellingen en gevangenissen die stedelijk, regionaal of landelijk actief zijn. Ook zijn zij soms actief als sociaal of cultureel ondernemer en schakelen als zodanig tussen verschillende schaalniveaus (dorp, buurt, wijk, stad, regio).

Centrale vraagstukken en dilemma’s

Professionals sociaal werk – welzijn en samenleving krijgen te maken met specifieke maatschappelijke en professionele vraagstukken. De belangrijkste zijn:

- Hardnekkige armoede en ontbreken van financiële bestaanszekerheid.
- Schaduwkanten van het meritocratisch ideaal. Vraagstukken rond arbeid en inkomen, talentontwikkeling, (politieke) participatie en de vraag naar samenhang over de sociale strata heen spelen een belangrijke rol binnen sociaal werk- welzijn en samenleving. De huidige samenleving biedt goede kansen op ontplooiing en op stijging op de sociale ladder, maar tegelijk ontstaat er (verdere) cumulatie van kwaliteiten in de hogere sociale klassen.
- Superdiversiteit. Welk antwoord kan sociaal werk – welzijn en samenleving bieden op superdiversiteit en welke competenties en vaardigheden vraagt dit van professionals sociaal werk?
- Informalisering. Professionals sociaal werk werken in toenemende mate samen met vrijwilligers, mantelzorgers en ervaringsdeskundigen van allerlei achtergrond.
- Verbinding. Een centrale opdracht van sociaal werk – welzijn en samenleving is het slaan

van een brug tussen individu en samenleving. Dit vraagt om aandacht voor tegelijkertijd het welzijn van het individu én voor collectieve aspecten als sociale rechtvaardigheid en sociale verandering. Professionals sociaal werk – welzijn en samenleving moeten geregeld de balans zoeken tussen verschillende en soms conflicterende waarden.

- Preventie. Preventie vraagt outreachend, proactief en ongeraagd opereren en samenwerken met andere disciplines.
- Activering. Actieve bewoners zetten nieuwe netwerken op en weten van alles te bereiken in hun wijk. Professionals sociaal werk – welzijn en samenleving kunnen hierbij een belangrijke rol vervullen, bijvoorbeeld door het bevorderen van initiatieven in kwetsbare buurten, het tegengaan van uitsluiting, het stimuleren van democratisch leiderschap, het verbinden van informele en formele structuren en het bewaken van het publieke belang.

Het vakmanschap van de professional sociaal werk – welzijn en samenleving berust op het kennen en toepassen van regels, normen, waarden en standaarden. De belangrijkste activiteiten van de professional sociaal werk – welzijn en samenleving zijn ondersteunen, helpen, activeren, ontwikkelen en verbinden:

- Ondersteunen. Professionals sociaal werk ondersteunen kwetsbare mensen. De relaties die ze met hen onderhouden, zijn voor kwetsbare mensen betekenisvol en dat legt een grote verantwoordelijkheid op de schouders van professionals sociaal werk. Een vakkundig professional sociaal werk kent de weg in de samenleving en biedt een goed advies, de juiste informatie en een zinvolle verwijzing.
- Helpen. Professionals sociaal werk helpen mensen zichzelf te helpen. Hulpverlening in de betekenis van probleemoplossing is een van de basisactiviteiten van het beroep. Een vakkundig professional sociaal werk weet door sociale, materiële, psychologische en structurele middelen te bewerkstelligen dat mensen weer regie over hun eigen leven krijgen.
- Activeren. De professional sociaal werk brengt mensen bij elkaar en heeft daarbij aandacht voor wat er tussen mensen onderling speelt én voor wat er met individuen aan de hand is. Een vakkundig professional sociaal werk weet wanneer hij iemand moet uitdagen of confronteren dan wel juist veiligheid moet bieden.

- Ontwikkelen. Een vakkundig professional sociaal werk geeft ruimte voor persoonlijke ontwikkeling en zoekt tegelijkertijd naar creatieve en innovatieve manieren van maatschappelijke ontwikkeling.
- Verbinden. Een vakkundig professional sociaal werk weet netwerken en coalities te vormen, tussen groepen burgers onderling, tussen burgers en instanties en tussen instanties onderling.

Professionals sociaal werk – welzijn en samenleving worden in hun werk daarnaast geregeld geconfronteerd met bepaalde spanningen. De belangrijkste daarvan zijn:

- Druk om eerst direct hulp te verlenen. Professionals sociaal werk – welzijn en samenleving hebben te maken met een grote hoeveelheid aanvragen die vragen om een onmiddellijke oplossing. Directe hulpverlening overschaduwet het versterken van netwerken en gemeenschappen.
- Onoplosbaarheid. Professionals sociaal werk – welzijn en samenleving hebben te maken met verdriet, pijn, onoplosbare problemen, onmogelijkheden, geweld en ‘dweilen met de kraan open’.
- Gemeenschap versus maatschappij. Een andere spanning betreft de dialectiek tussen systeemwereld en leefwereld. De systeemwereld heeft de neiging om door te dringen in zowel het gemeenschappelijke bestaan als in het maatschappelijke, bijvoorbeeld door sterke juridisering en protocollering.
- Kritisch versus constructief. Professionals sociaal werk – welzijn en samenleving moeten evenwicht vinden tussen een kritische en een constructieve houding en daarbij hun discretionaire ruimte optimaal gebruiken. Zo nodig laten ze hun stem horen in het publieke debat.

Professioneel handelen

Het professioneel handelen van professionals sociaal werk – welzijn en samenleving wordt hier beschreven aan de hand van de drie kerntaken van het sociaal werk.

Bevorderen van het sociaal functioneren van mensen en hun sociale context

- De professional sociaal werk - welzijn en samenleving maakt laagdrempelig contact

met bewoners, luistert goed en wint vertrouwen. Hij voert ‘openende’ gesprekken waarbij hij de dialoog zoekt, problematiek signaleert en ontrafelt en samen met cliënten naar oplossingen zoekt, bijvoorbeeld door verbindingen te leggen met hulpbronnen in de omgeving. Hij bevordert een transparante wijze van toekenning en gebruik van materiële en immateriële voorzieningen.

- De professional sociaal werk – welzijn en samenleving bevordert dat burgers, instellingen en beleidsmakers zich actief inzetten voor het versterken van de sociale cohesie en voor eigen en andermans welzijn in de wijk en in de samenleving als geheel. Hij ontwerpt en arrangeert waar mogelijk samen met bewoners laagdrempelige vormen van ontmoeting op het gebied van sport, cultuur, natuur, media en recreatie. Hij is erin gespecialiseerd om via lichte interventies informele groepen te smeden waar bewoners laagdrempelige kunnen aan- en afhaken. Daarbij heeft hij vooral oog voor kwetsbare bewoners voor wie zulke informele groepen kansen bieden om een sociaal netwerk te ontwikkelen en te onderhouden en die voor hen een belangrijke bron van sociale steun betekenen.
- De professional sociaal werk – welzijn en samenleving weet een individuele en collectieve aanpak met elkaar te verbinden en kan daartoe schakelen en makelen tussen de hierboven geschetste vier kwadranten. Daarbij zullen sommige professionals sociaal werk -welzijn en samenleving vanuit het kwadrant ‘individuele hulpverlening’ naar de andere kwadranten schakelen, terwijl anderen er meer op zijn gericht om vanuit ‘collectieve activering’ de verbinding met de andere kwadranten te zoeken. In beide gevallen zal de professional sociaal werk – welzijn en samenleving de concrete actuele sociale problematiek in zijn werkgebied moeten kunnen doorgronden.

Versterken van de organisatorische verbanden waarbinnen sociaal werk plaatsvindt

- De professional sociaal werk - welzijn en samenleving werkt niet alleen samen met professionals uit aanpalende disciplines (interdisciplinair en interprofessioneel), maar ook met vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en mantelzorgers. Hij is in staat deze laatste groepen te motiveren en aan een initiatief te binden door samen doelen te stellen, te leren en resultaten te behalen.
- De professional sociaal werk – welzijn en samenleving legt een ondernemende houding aan de dag en kan ook als zelfstandig (sociaal en/of cultureel) ondernemer ope-

ren. Hij weet behoeften en kansen te signaleren en is in staat die om te zetten in concrete acties en vernieuwende initiatieven. Ook slaagt hij erin nieuwe allianties te smeden en nieuwe bronnen van sociaal en economisch kapitaal aan te boren.

Bevorderen van de eigen professionaliteit en de ontwikkeling van het beroep

- De professional sociaal werk - welzijn en samenleving draagt actief bij aan praktijkontwikkeling. Hij is in staat om te participeren in onderzoek gericht op verbetering van de praktijk en grijpt daarbij de mogelijkheid aan om de eigen kennis in interactie met collega's en onderzoekers te expliciteren en te verrijken.
- De professional sociaal werk – welzijn en samenleving is toegerust om het beroep naar buiten toe te representeren. Daartoe draagt hij bij aan het profileren en legitimeren van het beroep en het verwerven van maatschappelijke steun voor het beroep. Vooral in de lokale (beleids)arena draagt hij actief de grondwaarden van het sociaal werk uit en is hij zich bewust van zijn taak om de gevolgen van beleid en macro-culturele ontwikkelingen te signaleren en publiek te articuleren. Hij zoekt daartoe aansluiting bij vormen van beroepsorganisatie, hetzij bij een beroepsvereniging of andere initiatieven van beroepsgenoten.

Kennisbasis

Het profiel sociaal werk – welzijn en samenleving heeft een aanvullende profielspecifieke kennisbasis, die hieronder geordend naar bouwsteen is weergegeven.

Bouwsteen Beroep sociaal werk

- gedragstheorieën, leertheorieën, netwerktheorieën, theorieën over de civil society;
- theorieën die de opdracht, doelen, methoden en rollen van sociaal werk – welzijn en samenleving analyseren;
- theorieën betreffende de geschiedenis en verschijningsvormen van lokaal sociaal werk.

Bouwsteen Werkwijzen sociaal werk

- kennis van methoden voor het verbinden van formele en informele netwerken en bevorderen van collectieve arrangementen;
- nieuwe digitale technologie voor het bevorderen van sociale cohesie (online netwerken) en mogelijkheden van Blended Treatment en e-health;
- kennis van wet- en regelgeving zoals Wmo, Participatiewet, Zorgverzekeringswet, Jeugdwet, het personen- en familierecht, het strafrecht, de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen en de Algemene wet bestuursrecht;
- kennis van concrete voorzieningen in een werkgebied, lokale regelgeving en lokale procedures, formele en informele netwerken, hulpbronnen, sleutelfiguren, 'gatekeepers' bij voorzieningen en netwerken, de ontwikkeling van die voorzieningen, relaties tussen voorzieningen en netwerken en de aard van die relaties;
- veranderstrategieën, netwerkstrategieën, toerustingsstrategieën, beïnvloedingsstrategieën op individueel-, netwerk- en gemeenschapsniveau;
- direct aan de praktijk gerelateerde theorieën zoals theorieën over presentie, empowerment, activering, talentontwikkeling, motivatie, flow enzovoorts.

Bouwsteen Organisatie sociaal werk

- kennis van beleidsuitgangspunten, grondslagen voor gevoerd beleid, mogelijkheden voor beleidsbeïnvloeding;
- kennis over naastliggende disciplines binnen en buiten het sociale domein, hun taalgebruik, hun perspectief, hun wettelijke mogelijkheden en dergelijke, zoals van professionals sociaal werk – zorg en professionals sociaal werk – jeugd, medisch deskundigen, politie en justitie, onderwijs en volwasseneneducatie, medewerkers van huisvestingsorganisaties, vertegenwoordigers van religieuze of etnische groeperingen;
- kennis van categoriaal en/of ingebouwd sociaal werk in bijvoorbeeld profit- en non-profit organisaties.

Bouwsteen Professionalisering sociaal werk

- kennis van sociaal en/of sociaal-cultureel ondernemerschap en andere vormen van professionele innovatie.

4.3 PROFIEL SOCIAAL WERK - ZORG

Domeinafbakening en beroepscontext

Professionals sociaal werk – zorg richten zich veelal op mensen met langdurige en/of complexe problematiek en hun naaste omgeving. Hun ondersteuningsbehoefte en hulpbehoefte komen primair voort uit een lichamelijke aandoening of handicap, een verstandelijke beperking of psychische kwetsbaarheid en de gevolgen daarvan voor het sociaal functioneren. Professionals sociaal werk – zorg houden zich bezig met de vraag hoe mensen met hun aandoeningen en beperkingen een zo normaal mogelijk leven kunnen leiden. Dat wil zeggen: zo autonoom mogelijk, zo veel mogelijk volgens hun eigen wensen, zo veel mogelijk in eigen kracht en met steun van en binnen hun eigen primaire leefomgeving en sociale netwerken. De focus bij ondersteuning door professionals sociaal werk – zorg ligt, net als in de gezondheidszorg, op gezondheid en gedrag en niet op ziekte en zorg. Professionals sociaal werk – zorg gaan uit van de visie dat mensen deskundige zijn van hun eigen leven en daar de regie over willen hebben, dat ze behoefte hebben aan betekenisvolle relaties en activiteiten en daartoe altijd in een bepaalde mate in staat zijn. Dit staat ook wel bekend als de herstelvisie.

Beroepscontexten sociaal werk – zorg

Sociaal werk – zorg vindt plaats in onder meer de volgende beroepscontexten:

- Verstandelijk gehandicaptenzorg: woonbegeleiding (residentieel of zelfstandig wonend) en verwerving en ondersteuning van werk of dagbesteding.
- Geestelijke gezondheidszorg: (F)ACT-team, klinisch psychiatrische zorg, woonbegeleiding (in RIBW of zelfstandig wonend), jobcoaching, verslavingszorg, forensische zorg, jeugd-ggz.
- Ouderenzorg: woonbegeleiding en dagbesteding.
- Overige settings: maatschappelijke opvang, instellingen voor mensen met een niet aangeboren hersenletsel, algemene ziekenhuizen, de wijk (wijkteam), zorgboerderijen.

Centrale vraagstukken en dilemma's

De problematiek van mensen waar professionals sociaal werk – zorg mee te maken krijgen heeft een aantal algemene kenmerken. De problematiek:

- Is langdurig en complex en in veel gevallen recidiverend of blijvend;
- Bemoeilijkt de mogelijkheden om te participeren in de samenleving in de vorm van zelfstandig wonen, werk, onderwijs, vrijwilligerswerk, dagbesteding, het onderhouden van sociale contacten, uitgaan, sport en deelname aan verenigingen of een geloofsgemeenschap;
- Kan leiden tot stigmatisering en uitsluiting;
- Brengt met zich mee dat mensen in aanmerking komen voor voorzieningen die op basis van uiteenlopende wetten en regelingen worden gefinancierd, hetgeen afstemmingsproblemen met zich mee kan brengen;
- Vraagt om samenwerking en afstemming tussen cliënt, zijn netwerken en professionals uit verschillende sectoren: welzijn, gezondheidszorg, lokaal bestuur, veiligheid, onderwijs, huisvesting.
- Leidt in sommige gevallen tot situaties die de veiligheid van de cliënt en andere betrouwen in gevaar brengen en die vragen om ingrijpende maatregelen, zoals dwang- en drangmaatregelen.

De belangrijkste maatschappelijke en professionele ontwikkelingen en dilemma's die professionals sociaal werk – zorg in hun domein tegenkomen zijn:

- Professionele nabijheid. In het voortdurende spanningsveld tussen afstand en nabijheid verschuift het accent van professionele afstand naar professionele nabijheid. Dat wil zeggen dat professionals sociaal werk – zorg zich meer als medemens in het contact met mensen met beperkingen opstellen, met een zekere terughoudendheid ten aanzien van hun professionele deskundigheid.
- Ervaringsdeskundigheid. Mensen worden in toenemende mate gezien als deskundigen ten aanzien van hun eigen problematiek, passende oplossingen en mogelijkheden tot herstel. In de ggz is ervaringsdeskundigheid geprofessionaliseerd door opleiding en training van mensen. Deze deskundigen kunnen vanuit hun eigen ervaringen, maar ook met een zekere afstand daartoe, hun ervaringskennis inzetten bij de ondersteuning van anderen.

“VOOR SOMMIGE MENSEN
ZIJN ‘ZELFREDZAAMHEID’ EN
‘PARTICIPATIE’ ALLEEN MAAR WOORDEN.
IK ZIE HET ALS MIJN VERANTWOORDE-
LIJKHEID OM TE ZORGEN DAT ZE BETEKENIS
KRIJGEN. DAT BIJVOORBEELD IEMAND
MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING
OOK ECHT VOELT: IK KÁN IETS,
IK BEN VAN BELANG,
IK DOE MEE.”

- Vermaatschappelijking van de zorg. Behandeling en begeleiding van mensen met psychische aandoeningen of verstandelijke beperkingen vindt minder intramuraal en meer in de eigen leefomgeving plaats. Ook ouderen moeten zo lang mogelijk op zichzelf blijven wonen. Er vindt een verschuiving plaats van intramurale naar ambulante zorg en een afname van professionele hulp ten gunste van mantelzorg en vrijwilligerswerk. Professionele zorg komt later in beeld en is er niet meer alleen om cliënten te begeleiden, maar ook mantelzorgers en vrijwilligers te ondersteunen bij hun zorgtaken.
- Eigen kracht, empowerment. Mensen hebben veerkracht, capaciteiten en mogelijkheden. Professionals sociaal werk – zorg moeten daar vertrouwen in hebben en vaak moeten cliënten dat vertrouwen zelf ook (her)vinden. Het aanspreken, aanmoedigen en ondersteunen van de eigen kracht van mensen is doeltreffender dan het voor hen zorgen vanuit (vermeende) professionele inzichten. Zorg en hulp richten zich op het ondersteunen van het herstelproces van mensen. De professional sociaal werk – zorg schaaft al naar gelang de inschatting van de situatie op en af om dit optimaal te doen.
- E-health en m-health. De hulpverlening en zorg maakt in toenemende mate gebruik van internet en communicatietechnologie. Online contact met hulpverleners en/of lotgenoten en interventies met behulp van apps zijn nieuwe vormen van ondersteuning die vaak effectief blijken te zijn.

Professioneel handelen

Professionals sociaal werk – zorg bevorderen de ontwikkeling en het behoud van eigen capaciteiten en vaardigheden van mensen met beperkingen en ze bevorderen het (blijvend) functioneren in verschillende sociale verbanden (primaire leefomgeving, sociale netwerken en gemeenschappen). Professionals sociaal werk – zorg kijken naar mensen in hun sociale context en met inachtneming van hun geschiedenis, wensen en verlangens, talenten en mogelijkheden.

De volgende specifieke vaardigheden krijgen bijzondere aandacht in het profiel sociaal werk – zorg:

- het ondersteunen van mensen in het benutten en vergroten van hun eigen vermogens tot dagelijks handelen en mogelijkheden in het dagelijkse leven;

- het ondersteunen van mensen bij het ontwikkelen en onderhouden van hun netwerken;
- het bevorderen van participatie van mensen en waar nodig het in overleg met mensen en/of hun naasten behartigen van hun maatschappelijke belangen;
- waar nodig, volgens van tevoren gemaakte afspraken en in overleg, het tijdelijk overnemen van verantwoordelijkheden van mensen en het toepassen van dwang- of drangmaatregelen binnen de wettelijke kaders;
- het bevorderen van inclusie, het bestrijden van stigma's, het bevorderen van acceptatie en het creëren van een plaats in de samenleving voor kwetsbare mensen en mensen met een beperking;
- het samenwerken in interdisciplinaire teams;
- in een intramurale setting: het creëren van een veilig en zo normaal mogelijk leefklimaat en waar dat aangewezen is, een goed therapeutisch leefklimaat.

Kennisbasis

Het profiel sociaal werk – zorg heeft een aanvullende specifieke kennisbasis. Een bijzonder aspect daarvan is de kennis van het biopsychosociaal domein. Professionals sociaal werk – zorg moeten gegeven hun doelgroep bij hun werk vrijwel altijd reflecteren op medische afwegingen. Om vruchtbaar te kunnen samenwerken met professionals in de gezondheidszorg moeten zij zich in ieder geval moeiteloos professioneel kunnen bewegen binnen de volgende modellen:

- De International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). Deze classificatie is het standaardmodel in de gezondheidszorg voor het in kaart brengen van menselijk functioneren en stoornissen en beperkingen daarin. Stoornissen in organische functies en in anatomische eigenschappen kunnen leiden tot beperkingen in het menselijk handelen en het deelnemen aan het maatschappelijk leven.
- De definitie van positieve gezondheid van Huber (2016). Huber definieert gezondheid als het vermogen van mensen zich aan te passen en eigen regie te voeren in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. Positieve gezondheid omvat volgens deze definitie zes hoofddimensies, namelijk: mentaal welbevinden, spiritualiteit, kwaliteit van leven, sociaal maatschappelijke participatie, dagelijks functioneren en lichaamsfuncties.

- Het model van the American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD) dat in de zorg voor mensen met verstandelijke beperkingen wordt gehanteerd naast de ICF. Hier zijn de volgende dimensies van belang: verstandelijke mogelijkheden, adaptief gedrag, participatie, interactie en sociale rollen, gezondheid en context.

De verdere aanvullende kennis over specifieke thema's die voor het profiel van belang zijn, is hieronder geordend naar Bouwstenen weergegeven.

Bouwsteen Gebruikers sociaal werk

- medische basiskennis: erfelijkheid, brein, stress, gezonde leefstijl, voeding, genotmiddelen, seksualiteit en dergelijke;
- handicaps en chronische ziekten: verstandelijke beperkingen, niet aangeboren hersenletsel, zintuiglijke beperkingen, meervoudige beperkingen, epilepsie;
- psychopathologie;
- verslaving;
- ontwikkelingsstoornissen;
- algemene geneesmiddelenleer;
- psychofarmaca;
- lichamelijke, psychische, sociale en maatschappelijk aspecten van veroudering;
- de-stigmatisering;
- verklaringmodellen: medisch model, biopsychosociaal model, algemene systeemtheorie, kwetsbaarheid-stressmodel.
- drang en dwang (BOPZ);
- strafrecht en tbs.

Bouwsteen Werkwijzen sociaal werk

- herstel en herstelondersteunende zorg;
- illness management and recovery;
- rehabilitatiemethodieken;
- creatief agogisch werken in de zorg;
- communicatietechnieken;

- empowerment, zelfregie, eigen kracht;
- ondersteuning mantelzorg;
- conflict- en agressiehantering;
- werken met groepen (leefklimaat, therapeutisch milieu, lotgenotengroepen);
- psycho-educatie;
- ervaringsdeskundigheid;
- motiverende gespreksvoering;
- werken in gedwongen kader;
- outreachend werken;
- ICF, DSM 5, biopsychosociaal model enzovoort.

Bouwsteen Organisatie sociaal werk

- organisatie van de ggz;
- organisatie van de gehandicaptenzorg;
- organisatie van de ouderenzorg.

Bouwsteen Maatschappelijke context sociaal werk

- sociale ongelijkheid gezond/ziek;
- inclusie/exclusie, stigmatiseringstheorieën;
- definitie van gezondheid (Huber).

Bouwsteen Professionalisering sociaal werk

- positionering van de ggz-agoog;
- positionering van de Beroepskracht gehandicaptenzorg op D-niveau.

4.4 PROFIEL SOCIAAL WERK - JEUGD

Domeinafbakening en beroepscontext

Sociaal werk – jeugd richt zich de doelgroep jeugd. Hieronder wordt verstaan kinderen en jongeren van 0 tot 23 jaar. Deze levensfase wordt gekenmerkt door ontwikkeling en groei. Jeugdigen hebben opvoeding en begeleiding nodig die hen vormen en die hen stimuleren om een zelfstandige levenskoers uit te zetten, een gezonde leefstijl te ontwikkelen, te leren participeren in de samenleving en om medeverantwoordelijkheid te gaan dragen voor en in de samenleving.

Professionals sociaal werk – jeugd bevorderen de ontwikkeling naar volwassen sociaal functioneren. Zij dragen bij aan het bevorderen en benutten van de ontwikkelingskansen van jeugdigen om uit te groeien tot autonoom functionerende en participerende volwassenen. Ze houden de veiligheid van kinderen en jongeren in het oog. Ze voorkomen bedreigingen van de lichamelijke en psychosociale ontwikkeling, nemen die weg of gaan ze tegen. Zij versterken de opvoedcompetentie van ouders.

Daarbij is het van belang dat:

- naar jeugdigen gekeken wordt door meerdere professionals die beschikken over uiteenlopende deskundigheden en werkwijzen;
- met respect voor de eigen mogelijkheden en veerkracht van jeugdigen en hun ouders wordt gezocht naar de beste ondersteuning binnen de mogelijkheden van professionele samenwerkingsverbanden;
- urgente problemen snel worden opgepakt.

Positionering ten opzichte van de andere profielen sociaal werk

De positie van professionals sociaal werk - jeugd onderscheidt zich op een aantal punten van die van professionals sociaal werk in de andere profielen:

- Het werk richt zich specifiek op jeugdigen en hun naaste omgeving.
- Veiligheid van kinderen en gezinnen is een belangrijk aandachtspunt.
- Professionals sociaal werk - jeugd moeten in hun werk rekening houden met het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK), de Jeugdwet (een speciale

wet die voorgaat ten opzichte van algemene wetten als de WMO en de Participatiewet) en de richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. In bepaalde gevallen zijn ook het Kwaliteitsregister Jeugd, het Kwaliteitskader Jeugd en de beroepscode voor professionals in jeugdhulp van belang.

- Jeugdigen zijn maar één keer en kortdurend jong. Daarom hebben jeugdinterventies altijd urgentie.
- Eigen aan opgroeien is de wereld verkennen. Grenzen opzoeken en risico's nemen horen daar bij. Ook veroorzaken jeugdigen soms overlast. Dit vereist van de professional sociaal werk – jeugd een goede balans tussen ruimte geven en in toom houden.
- Professionals sociaal werk – jeugd hebben behalve met de belangen van de jeugdige ook altijd te maken met de belangen van de ouders of voogd. Zij moeten omgaan met deze soms strijdige belangen.

Beroepscontexten sociaal werk - jeugd

Professionals sociaal werk – jeugd werken in hoofdzaak in de volgende vier beroepscontexten, met accentverschillen in doelen en werkwijzen:

- Ondersteuning / ontplooiing;
- Preventie;
- Jeugdhulp;
- Jeugdbescherming en jeugdreclassering.

In de context van de beroepscontext 'Ondersteuning / ontplooiing' staat vraaggericht werken op basis van vrijwilligheid centraal. Het handelen van professionals sociaal werk in de andere drie beroepscontexten is meer probleemgericht. Professionals sociaal werk – jeugd werken integraal samen over de vier beroepscontexten heen. Beroepsregistratie draagt bij aan professionalisering en zichtbare bekwaamheid van professionals sociaal werk – jeugd. Zo kunnen jeugd en ouders daarop vertrouwen.

Centrale vraagstukken en dilemma's

Hieronder worden in grote lijnen de maatschappelijke en professionele vraagstukken en de dilemma's die professionals sociaal werk – jeugd in hun domein tegenkomen geschetst.

- Inspelen op zekerheidsbehoefte, regulering en verantwoordingsplicht. Incidenten met jeugdigen als slachtoffer worden dikwijls toegeschreven aan het falen van het jeugdhulpsysteem en aan onvoldoende handelingsbekwame professionals. Er volgt dan strakkere regulering in het jeugddomein. Professionals sociaal werk – jeugd moeten hierop inspelen. Zij kunnen echter niet alle problemen oplossen. De verantwoordelijkheid voor het opvoeden van kinderen ligt bij de ouders, tenzij die uit de ouderlijke macht zijn gezet. Het bevorderen van opvoedingscompetenties en veerkracht van ouders zijn belangrijk.
- Actief ondersteunen van zeggenschap over het eigen hulptraject en waarborgen van privacy. Professionals sociaal werk – jeugd ondersteunen actief de zeggenschap van jeugdigen en hun ouders bij het vormgeven van het eigen leven, waaronder ook het eigen hulpverleningstraject op individueel en op institutioneel niveau. Zij waken over de privacy van kind en ouders. Ervaring opdoen met eigen regie is belangrijk voor het verkrijgen van vertrouwen in het eigen vermogen tot relationele autonomie.
- Reflexief en normatief opereren in een complexe samenleving. De complexiteit van de samenleving, snelle veranderingen en vluchtige relaties leiden tot onzekerheid en ontevredenheid bij een deel van de bevolking. Mede hierdoor staan opvoedingswaarden en gezag van ouders en professionele opvoeders onder druk. De hieruit voortkomende dilemma's voor opgroeien en opvoeden doen een appèl op de kritisch-reflexieve en normatieve professionaliteit van professionals sociaal werk – jeugd. Jeugdigen participeren in en switchen tussen allerlei netwerken die bijdragen aan maar ook concurreren met de opbouw van hun identiteit en relationele autonomie.
- Stem van minderjarigen in beleidsdiscussies laten horen. Professionals sociaal werk – jeugd werken voor een groep die (deels) minder mondig is, geen stemrecht heeft en geen invloed heeft op beleid. Professionals sociaal werk – jeugd hebben daarom een functie in de behartiging van de belangen van kinderen en jongeren bij beleidsontwikkeling.
- Signaleren, schakelen, opschalen en afschalen binnen het hele sociale domein. Professionals sociaal werk – jeugd richten zich op advisering, ondersteuning, preventie van overlast, kortdurende hulp, de inzet van vrijwilligers en het sociale netwerk en het activeren van de eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid van gezinnen. De

“AAN DE ENE KANT HEBBEN WE HET OVER ZELFREGIE VAN MENSEN EN HET ‘OP DE HANDEN ZITTEN’ VAN DE PROFESSIONAL; AAN DE ANDERE KANT LIJKT HET – ALS ER ERGENS IETS MISGAAT – ALSOF WE ER BOVENOP HADDEN MOETEN ZITTEN. JE KUNT NIET ALLES VOORKOMEN. EN SOMMIGE SITUATIES ZIJN ZO COMPLEX OF UITZICHTLOOS DAT JE JE ER EIGENLIJK OVER VERBAAST DAT ER NOG ZOVEEL GOED GAAT EN DAT MENSEN JE ÜBERHAUPT NOG TOELATEN IN HUN LEVEN.”

problematiek van een (klein) deel van de jeugd is zodanig complex, dat zwaardere vormen van hulp en zorg van belang zijn voor hen en hun veiligheid. Professionals sociaal werk - jeugd onderzoeken wat jeugd en ouders nodig hebben om hun mogelijkheden te ontplooiën en schalen daartoe de hulp of zorg op of af.

- Collegiaal en buurtgericht werken binnen culturele diversiteit met aandacht voor actief burgerschap. Binnen grootstedelijke gebieden ontwikkelen buurten zich naar een superdivers karakter. Dit kan leiden tot verscherping van tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen, er kunnen dubbele loyaliteiten van jeugdigen met enerzijds hun thuisomgeving en anderzijds de mainstream samenleving ontstaan. Professionals sociaal werk - jeugd herkennen culturele, levensbeschouwelijke en religieuze systemen van zingeving, evenals de culturele, genderspecifieke en/of seksuele aspecten ervan. Ze begeleiden opvoeders en jeugdigen in het omgaan met zingeving en het vormgeven van actief burgerschap. Zij werken samen met andere professionals in de wijk.
- Verbinden en ondersteunen van het educatief partnerschap tussen onderwijsgevend en ouders. Door de Wet op het Passend Onderwijs en de Jeugdwet hebben scholen een belangrijke rol in de hulp aan kinderen en jongeren met bijzondere opvoedings-, leer- en ontwikkelingsbehoeften. Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de participatie en begeleiding van deze jeugd. Naast kennisontwikkeling en maatschappelijke ontwikkeling wordt ook persoonsvorming tot de kernactiviteiten van het onderwijs gerekend. Professionals sociaal werk - jeugd hebben een verbindende en ondersteunende rol tussen school, jeugdigen, ouders en andere jeugdinstanties in de wijk.
- Actieve gids zijn in de digitale samenleving. Jeugdigen hechten belang aan sociale media en digitale technologie voor hun sociale leven. Digitalisering en de toegang tot uiteenlopende informatiebronnen bieden ontwikkelingskansen, maar ook risico's zoals gameverslaving, cyberpesten, seksueel misbruik en indoctrinatie. Eenzijdige religieuze en politieke informatie dragen bij aan complotdenken en het op drift raken van jongeren die op zoek zijn naar zingeving en hun plaats in de samenleving. Digitale technologie biedt tegelijkertijd belangrijke mogelijkheden tot ondersteuning van hulp en zorg. Professionals sociaal werk - jeugd monitoren en ondersteunen het veilig gebruik van informatiebronnen en sociale media.

- Omgaan met prestatiedwang en stimuleren van sociale verdraagzaamheid. Prestatiedwang en individualisering zetten onderlinge verdraagzaamheid onder druk. Dit vergroot de kans dat ouders doorslaan in ambities voor hun kinderen, bijvoorbeeld ten aanzien van talentontwikkeling in sport en muziek. Maatschappelijke ongelijkheid en vrees voor verlies van materiële en immateriële verworvenheden maken ook dat ouders hun kinderen (passief of actief) opvoeden tot (on)verdraagzaamheid ten aanzien van anderen. Professionals sociaal werk - jeugd nuanceren het belang van presteren en stimuleren sociale verdraagzaamheid.

Professioneel handelen

Het professioneel handelen van professionals sociaal werk – jeugd wordt beschreven aan de hand van de drie taakgebieden van het sociaal werk:

1. Bevorderen van het sociaal functioneren van mensen en hun sociale context.
2. Versterken van de organisatorische verbanden waarbinnen sociaal werk plaatsvindt.
3. Bevorderen van de eigen professionaliteit en de ontwikkeling van het beroep.

Bevorderen van het sociaal functioneren van mensen en hun sociale context

Professionals sociaal werk - jeugd nemen in het algemeen het normale leven van jeugdigen, opvoeders en gezinnen als uitgangspunt. Zij informeren jeugdigen, opvoeders, jeugdinstanties en de samenleving over nieuwe kennis en inzichten betreffende opvoeding, groei, ontwikkeling en gezondheid in alle beroepscontexten van het jeugddomein. Ze gebruiken innovaties zoals big data om risicogedrag van jeugd te monitoren. Ze geven vorm aan e-hulp en e-opvoedingsondersteuning.

- In de beroepscontext ondersteuning/ontplooiing vindt het werk van de professional sociaal werk – jeugd voornamelijk plaats op basis van vrijwilligheid van ouders en kind. Het betreft primaire preventie: het voorkomen van problemen. Professionals sociaal werk - jeugd ondersteunen vraaggericht de opvoeding samen met jeugdigen, opvoeders en gezinnen. Ze bevorderen en verrijken opvoeding en verzorging en stimuleren de groei en ontwikkeling van jeugdigen. Ook maken ze hen wegwijs in faciliteiten voor jeugdhulp. Professionals sociaal werk - jeugd in scholen ondersteunen oplossingsgericht leerlingen en ouders die extra begeleiding nodig hebben. In wijken, de kinderopvang en in peuterspeelzalen, speeltuinen, kinderwerk en jongerenwerk creëren professionals sociaal werk - jeugd een stimulerend, veilig en pedagogisch uitdagend klimaat. Zij bieden sociale, culturele, intellectuele, sportieve en zingevende activiteiten die relationele autonomie van jeugdigen bevorderen.
- In de beroepscontext preventie draait het professioneel handelen van de professional sociaal werk – jeugd om secundaire preventie. Problemen worden in een vroeg stadium opgespoord en direct verholpen. In bijzondere opvoedingssituaties bieden professionals sociaal werk - jeugd actief en soms langdurig ondersteuning. Met opvoeders, jeugdigen en hun sociale netwerk en collega's ontwerpen zij de gewenste begelei-

dingswijze. Ze versterken vaardigheden wat betreft opvoeding en verzorging, zorgzelfstandigheid, zeggenschap en eigen regie. Ze bieden ondersteuning bij lichamelijke en verstandelijke beperkingen, psychische en gedragsproblemen en bij uitsluiting door toedoen van armoede. Interventies worden snel, thuis of dicht bij huis gegeven. Waar preventie niet volstaat, schalen zij op naar Jeugdhulp en Jeugdbescherming. Zij richten zich op het mogelijk maken van zelfstandig functioneren van de jeugdige en schalen daarom af zodra dat kan.

- In de beroepscontexten jeugdhulp en jeugdbescherming interveniëren de professionals sociaal werk – jeugd (op basis van de Jeugdwet) waar de veiligheid van kinderen en gezinnen in het geding zijn en/of kansen op groei, ontwikkeling en opvoeding in gevaar zijn. Het betreft hier tertiaire preventie: het zoveel mogelijk inperken van de schadelijke gevolgen van een probleem. Wanneer jeugdigen om zwaarwegende redenen niet meer thuis kunnen wonen, streeft de professional sociaal werk – jeugd naar een vervangende thuissituatie die zoveel mogelijk recht doet aan de eigenheid van de jeugdige. In jeugdinstellingen werken professionals sociaal werk – jeugd samen met psychologen, orthopedagogen, psychiaters en artsen. Ze creëren een stimulerend en veilig leefklimaat. Waar mogelijk werken ze in het hersteltraject samen met vertegenwoordigers uit het primaire netwerk.

Versterken van de organisatorische verbanden waarbinnen sociaal werk plaatsvindt

Professionals sociaal werk – jeugd hebben een eigen professionele verantwoordelijkheid en werken samen met andere professionals sociaal werk in het belang van jeugdigen en hun ouders. Zij stemmen hun werkzaamheden onderling af en met jeugdinstellingen, financiers en de gemeente. Ze schalen het werk op en af om ondersteuning en interventies op maat te houden. Ze verantwoorden hun werk aan elkaar, aan jeugdigen, aan opvoeders en aan de samenleving.

Bevorderen van de eigen professionaliteit en de ontwikkeling van het beroep

- Professionals sociaal werk – jeugd gebruiken effectieve methodieken en zoeken naar de beste inzichten, vaardigheden en werkwijzen die hun handelen verbeteren. Zij zijn alert op ontwikkelingen in de samenleving die nieuwe kansen en bedreigingen vormen voor jeugdigen.
- Professionals sociaal werk – jeugd houden de kennisbasis van het jeugdwerk actueel. Zij zoeken naar effectievere mogelijkheden om jeugd vraagstukken op te lossen. Dit doen zij op basis van hun eigen practice-based en evidence-based kennis en in samenwerking met collega's, cliëntenorganisaties, beleidsmakers en kennisinstituten.

Kennisbasis

Het profiel sociaal werk – jeugd beschrijft wat studenten met het profiel sociaal werk – jeugd leren in hun opleiding. Zij leren te handelen in overeenstemming met de Jeugdwet en in het belang van jeugd.

Onderstaand overzicht geeft per bouwsteen weer over welke aanvullende kennis de professional sociaal werk – jeugd beschikt als aanvulling op de generieke kennis die van belang is voor het werken met jeugd.

Bouwsteen Beroep sociaal werk

Relevante elementen in de generieke kennisbasis

- Maatschappelijke opdracht van sociaal werk
- Internationale definitie van sociaal werk, waaronder universele rechten van mensen en kinderen
- Kernwaarden van het beroep, zoals empowerment, participatie, inclusie, rechtvaardigheid, diversiteit

Kennisbasis profiel sociaal werk – jeugd

- Pedagogische visies, ook internationaal
- Rechten van het kind (IVRK)

Bouwsteen Gebruikers sociaal werk

Relevante elementen in de generieke kennisbasis

- Sociaal functioneren van individuen in interactie met de directe sociale omgeving: gezin, (peer)groep, lokale gemeenschap
- Interactie en wederzijdse beïnvloeding in de directe sociale omgeving: groepsdynamica, systeemtheorie, interactietheorie
- Intermenselijke invloeden die sociaal functioneren bevorderen: empathie, bescherming, zorgzaamheid, ondersteuning, sociaal-culturele inclusie
- Intermenselijke invloeden die sociaal functioneren belemmeren: pesten, huiselijk/seksueel geweld, vooroordelen, discriminatie, etikettering/stigmatisering, sociaal-culturele uitsluiting
- Gebruik van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
- Intergenerationele overdracht
- Sociale kwetsbaarheid en kracht: belemmeringen en mogelijkheden voor (de ontwikkeling van) sociaal functioneren
- Basale kennis over beperkingen en problemen met betrekking tot gezondheid en gedrag
- Wettelijke bescherming van kwetsbare burgers
- Gedwongen kaders: maatregelen m.b.t. ouderlijk gezag; gedwongen opname
- Motorische, zintuiglijke, seksuele, emotionele, affectieve, cognitieve, sociale ontwikkeling gedurende de levensloop
- Sociale ontwikkelprocessen in relatie met de omgeving: hechting, socialisatie, ontwikkeling van sociale relaties en vaardigheden
- Ontwikkeling van persoonlijkheid en identiteit

Kennisbasis profiel sociaal werk – jeugd

- Ouderschapstheorieën
- Ontwikkelingspsychologie
- (Ortho)pedagogiek
- Gezinspedagogiek, met name kennis over meervoudige loyaliteit, scheiding
- Basis onderwijspedagogiek
- Spel- en vrijetijdskunde

- Mediapedagogiek
- Ontwikkelingspsychopathologie
- Sociologie, met name visies op jeugd en opvoeden, jeugdculturen
- Criminologie, met name kennis over jeugdcriminaliteit
- Jeugdgezondheidszorg
- Kennis over seksualiteit, misbruik, risicogedrag
- Werken in gedwongen jeugdkader

Bouwsteen Werkwijzen sociaal werk

Relevante elementen in de generieke kennisbasis

- Praktijktheorieën waaronder opvoedkundige benaderingen
- Ondersteunende theorieën voor methodisch werken, waaronder opvoedtheorieën
- Theorieën over helpen, begeleiden en coachen, waarnemen en observeren, gespreksvoering, creatief agogische benaderingen en conflicthantering
- Normatieve en levensbeschouwelijke dimensies van sociaal werk
- Beroepscode in het sociale domein

Kennisbasis profiel sociaal werk – jeugd

- Educatieve media en e-hulp
- Opvoed- en interventiedilemma's
- Communiceren met peuters, kleuters, kinderen, pubers, adolescenten
- Cliëntgestuurd werken met jeugdigen
- Effectieve jeugdinterventies (NJI)
Richtlijnen Jeugdhulp
- Filosofie in relatie tot opgroeien en opvoeden (ethiek, zingeving, moraliteit, spiritualiteit)

Bouwsteen Organisatie sociaal werk

Relevante elementen in de generieke kennisbasis

- Organisaties waar professionals sociaal werk werken zoals (gemeentelijke) overheid,

sociale wijkteams, gespecialiseerde zorg gericht op bijvoorbeeld jeugd, gehandicapten, psychiatrie, verslavingszorg

- Organisaties waarmee professionals sociaal werk samenwerken op het terrein van bijvoorbeeld onderwijs, gezondheidszorg, kunst & cultuur, sport, vrijetijdsbesteding en media
- Intramuraal, semimuraal, extramuraal en ambulante voorzieningen
- Verhouding burger, overheid en civil society

Bouwsteen Maatschappelijke context sociaal werk

Relevante elementen in de generieke kennisbasis

- Politieke stromingen en standpunten met betrekking tot het sociale domein
- Sociaal beleid van landelijke, regionale en lokale overheden
- Domeinspecifieke wet- en regelgeving zoals de Participatiewet, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Wet langdurige zorg (Wlz), Jeugdwet, beroepsregistratie (BIG-register), klacht- en tuchtrecht, privacywetgeving, Wet bijzondere opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (Wet BOPZ).

Kennisbasis profiel sociaal werk – jeugd

- (Pedagogische) civil society
- Jeugdparticipatie en eigen regie jeugd
- Gemeentelijk jeugdbeleid
- Wet bescherming persoonsgegevens
- Norm van de verantwoorde werktoedeling
- Recht en wet: jeugdwet, jeugdrecht, familierecht, jeugdstrafrecht, leerplicht, jeugdbeleid
- Kinderbeschermingsmaatregelen

Bouwsteen Onderzoek en innovatie sociaal werk

Relevante elementen in de generieke kennisbasis

- Vindplaatsen van wetenschappelijke kennis over sociaal werk en effectieve sociale interventies

- Landelijke kenniscentra en databanken voor effectieve interventies binnen het sociale domein
- Innovatieve, op verbetering van de praktijk gerichte onderzoeksmethoden
- Sociale en technologische innovatie in het sociale domein
- Sociaal ondernemerschap

Kennisbasis profiel sociaal werk – jeugd

- Nieuwe wetenschappelijke inzichten ten aanzien van jeugd en opvoeden
- Nieuwe effectieve jeugdinterventies
- Methodologie van (participatief) jeugdonderzoek
- Ondernemerschap in de context van transformaties jeugdhulp

Bouwsteen Professionalisering sociaal werk

Relevante elementen in de generieke kennisbasis

- Professionele standaarden voor de beroepsuitoefening
- De maatschappelijke inbedding van professionalisering in onder meer beroepsvereniging, beroepsregistratie, beroepscode, tuchtrecht.

Kennisbasis profiel sociaal werk – jeugd

- Professionalisering Jeugdhulp
- Kwaliteitsregister Jeugd
- Beroepscode Jeugdzorgwerker/ beroepscode voor professionals in jeugdhulp
- Klachtrecht; Tuchtrecht voor professionals in jeugdhulp
- Registratie en deskundigheidsbevordering

OVERZICHT VAN BACHELOROPLEIDINGEN IN HET DOMEIN SOCIAAL WERK

Hogeschool	aanbod 2015-2016	gaat over naar
Avans Hogeschool	cmv, mwd, sph	social work (2017)
Christelijke Hogeschool Ede	mwd, sph	social work (2017)
Driestar Hogeschool	ped	ped
Fontys Hogescholen	ped, social work	ped, social work
Haagse Hogeschool	cmv, mwd, ped, sph	ped, social work (2017)
Hanzehogeschool Groningen	mwd, sph	social work (2017)
Hogeschool Inholland	mwd, ped, sph	ped, social work (2018)
Hogeschool Leiden	mwd, sph	social work (2017)
Hogeschool Rotterdam	cmv, mwd, ped, sph	social work (2016)
Hogeschool Utrecht	cmv, mwd, ped, sph	ped, social work (2017)
Hogeschool van Amsterdam	cmv, mwd, ped, sph	ped, social work (2019)
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	cmv, mwd, ped, sph	social work (2018)
HZ University of Applied Sciences	ped, social work	ped, social work
NHL Hogeschool	cmv, mwd, ped	ped, social work (2017)
Saxion	social work	social work
Stenden Hogeschool	sph	social work (streefdatum: 2018)
Viaa	mwd, sph	social work (2017)
Windesheim	mwd, ped, sph	social work (2017)
Zuyd Hogeschool	social work	social work

cmv = cultureel maatschappelijke vorming • mwd = maatschappelijk werk en dienstverlening • sph = sociaal pedagogische hulpverlening • ped = pedagogiek

OVERZICHT VAN NIVEAUS MBO – HBO-BACHELOR – HBO-MASTER

Uitwerking volgens de Dublin Descriptoren en de standaard voor hbo-bacheloropleidingen van de kwalificaties sociaal werk.
Het niveau hbo-bachelor wordt onderscheiden van enerzijds mbo-niveau en anderzijds het niveau hbo-master.

Dublin Descriptor en/of standaard voor hbo-bachelor-opleidingen	Sociaal werk op mbo-niveau	Sociaal werk op het niveau hbo-bachelor	Sociaal werk op het niveau hbo-master
<p>Dublin Descriptor 1: kennis en inzicht</p> <p>Standaard voor hbo-bacheloropleidingen: theoretische basis</p>	<p>Reproduceren en kunnen samenvatten van aangeboden (internationale) vakkennis. Verwerken van kennis in opgaven (casussen). Zelf kennis kunnen achterhalen uit aangeboden vakliteratuur.</p>	<p>Onderzoekt, achterhaalt en genereert zo nodig zelf praktijkkennis, ten behoeve van de concrete sociale vraagstukken, soms ook met een grotere reikwijdte. Vergewist zich ervan dat recente (internationale) ontwikkelingen van kennisontwikkeling binnen zijn vakgebied meegenomen worden bij aanpak van problemen.</p>	<p>Heeft aantoonbare gespecialiseerde, geavanceerde kennis en inzicht die gebaseerd zijn op het niveau van bachelor, die dit niveau overtreffen en/of verdiepen, en die een basis/kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of het toepassen van ideeën, vaak in onderzoekverband.</p>
<p>Dublin Descriptor 2: toepassen van kennis en inzicht</p>	<p>Kennis van toepassingsmogelijkheden. Kan een gegeven concreet sociaal vraagstuk volgens aangereikte methoden en instructies oplossen, kan een gegeven productopdracht volgens gegeven instructies realiseren.</p>	<p>Handelt duurzaam door beïnvloeding van de relevante factoren. Benadert een sociaal vraagstuk op methodische wijze, analyseert zelf uit een situatie wat het sociale vraagstuk is (wat het ontwikkelingsvraagstuk is).</p>	<p>Past kennis, inzicht en probleemoplossende vermogens toe in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere en interdisciplinaire/ interprofessionele context die gerelateerd is aan het vakgebied. Is in staat om kennis te integreren en met complexe vraagstukken/ situaties om te gaan.</p>

Dublin Descriptor en/of standaard voor hbo-bacheloropleidingen	Sociaal werk op mbo-niveau	Sociaal werk op het niveau hbo-bachelor	Sociaal werk op het niveau hbo-master
<p>Standaard voor hbo-bacheloropleidingen: onderzoekend vermogen</p>	<p>Gaat uit van een eenvoudige, gegeven en afgebakende probleembeschrijving en zet deze om in een probleemanalyse en een onderzoeksopzet. Zoekt daarbij op systematische wijze informatie op basis van zelf gekozen onderzoeksopzet en vermeldt de informatiebronnen correct.</p>	<p>Kan dialogisch verschillende perspectieven die in het geding zijn in overwegingen betrekken. Signaleert en stelt problemen zelf, zet ze om in onderzoeksvragen. Complexe problemen met aspecten vanuit verschillende functie- en kennisgebieden Kan onderzoeksresultaten vertalen in handelwijzen.</p>	<p>Uitvoeren van op toepassing van kennis gericht onderzoek, waarin complexe problemen worden geanalyseerd, mede met behulp van kennis voortkomend uit fundamenteel onderzoek. Stelt en definieert problemen en vertaalt deze in onderzoeksvragen. Vertaalt onderzoeksresultaten in praktische toepassingen, succesvolle innovaties, nieuwe methoden, technieken en beroepsontwikkeling.</p>
<p>Dublin Descriptor 3: oordeelsvorming</p> <p>Standaard voor hbo-bacheloropleidingen: professioneel vakmanschap</p>	<p>Is in staat ten aanzien van enkelvoudige problemen (dialogisch, wederkerig) informatie te verzamelen en deze zodanig te interpreteren dat het probleem geplaatst kan worden binnen een theoretisch raamwerk.</p>	<p>Kan dialogisch de verschillende factoren die in het geding zijn doorzien, bepalen, expliciteren en analyseren. Velt op die basis een oordeel en komt met een beargumenteerd voorstel en plan.</p>	<p>Formuleert oordelen en neemt besluiten op grond van onvolledige of beperkte informatie, neemt/draagt daarbij de sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheid, die is verbonden aan de uitvoering van de besluiten.</p>
<p>Dublin Descriptor 4: communicatie</p>	<p>Spreken, schrijven, in het bijzonder presenteren, een verslag schrijven, een plan schrijven, een methode beschrijven.</p>	<p>Communiqueert resultaten via diverse middelen met diverse belanghebbenden. Kan op basis van verworven kennis een advies uitbrengen en dit advies communiceren aan een publiek.</p>	<p>Brengt conclusies, de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over op een publiek van specialisten en niet-specialisten.</p>

Dublin Descriptor en/of standaard voor hbo-bachelor-opleidingen	Sociaal werk op mbo-niveau	Sociaal werk op het niveau hbo-bachelor	Sociaal werk op het niveau hbo-master
Dublin Descriptor 5: leervaardigheden	Enigszins zelf richting kunnen geven aan oplossen van gesignaleerde deficiënties. In staat zijn tot routinematige toepassing.	Begrijpt dat hij deel is van de situatie waarin hij handelt en dat leren samen leren is. Toont zijn leervermogen en zijn vakmanschap door in verschillende contexten met verschillende vraagstukken en eigenheden te oordelen en te handelen.	Toont leervaardigheden die hem in staat stellen grotendeels zelfgestuurd en autonoom te werken aan professionaliteit binnen een complexe en onvoorspelbare context waarbij kwaliteitsaspecten leidend zijn.
Standaard voor hbo-bacheloropleidingen: beroepsethiek en maatschappelijke oriëntatie	Kan functioneren binnen de waarden en normen van de organisatie of context. Geeft blijk van externe blik: open staan voor wat er gebeurt in de wereld c.q. in het (internationale) sociale werkveld.	Is zich bewust van de normativiteit van de situatie. Staat open voor andere culturen en opvattingen. Opereert op basis van de inhoudelijke Global Definition. Houdt daarbij contact met ontwikkelingen in de (internationale) - samenleving. Spreekt anderen aan als hij vindt dat die zich gedragen in strijd met de geldende morele en ethische standaard.	Integreert kennis vanuit verschillende disciplines en weet vraagstukken vanuit verschillende invalshoeken te benaderen. Is daarbij kritisch ten aanzien van geboekte resultaten en gebruikte oplossingsmethoden waarbij reflectie op - en omgaan met ethische en normatieve vraagstukken centraal staan. Neemt hierin regie en verantwoordelijkheid.

OVERZICHT VAN SECTORALE ADVIES- EN OVERLEGORGANEN

Sectoraal adviescollege hogere sociale studies (sac hss)

Voorzitter:

- Kathelijne van Kammen (tot 1-2-2016), Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- Michele Garnier (vanaf 1-3-2016), Hanzehogeschool Groningen

Leden:

- Willie van der Galiën (tot 1-4-2016), NHL Hogeschool
- Michèle Garnier (tot 1-3-2016), Hanzehogeschool Groningen
- Heleen Jumelet, Hogeschool Inholland
- Ellen Laeven (tot 1-9-2016), Zuyd Hogeschool
- Janneke Louisa (van 1-2 tot 1-10-2016), Christelijke Hogeschool Ede
- Elise Nauta (vanaf 1-4-2016), Hogeschool Utrecht
- Jeroen Oversier (vanaf 1-2-2016), Hogeschool Rotterdam
- Nico van Tol (tot 1-1-2016), Hogeschool Leiden

Landelijke opleidingsoverleggen (loo's) in het domein sociaal werk

Voorzitters:

- loo cmv: Pieter van Vliet, Hogeschool van Amsterdam
- loo mwd: Jan Willem Bruins, Windesheim
- loo pedagogiek: Lisette van der Poel (tot 1-9-2016), Inholland; Lisette Weijers (vanaf 1-9-2016), Fontys Hogescholen
- loo social work: Joyce van der Putten, HZ University of Applied Sciences
- loo sph: Adriaan Oosterloo, Christelijke Hogeschool Ede

Sectorraad hss

Aan de sectorraad hss nemen deel de hierboven genoemde voorzitters van de landelijke opleidingsoverleggen (loo's) in de sector hss en directeuren of opleidingscoördinatoren in het domein sociaal werk van de volgende hogescholen:

- Avans Hogeschool
- Christelijke Hogeschool Ede
- Fontys Hogescholen
- Haagse Hogeschool
- Hanzehogeschool Groningen
- Hogeschool Inholland
- Hogeschool Leiden
- Hogeschool Rotterdam
- Hogeschool Utrecht
- Hogeschool van Amsterdam
- Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- HZ University of Applied Science
- NHL Hogeschool
- Saxion
- Stenden Hogeschool
- Viaa
- Windesheim
- Zuyd Hogeschool

Secretaris: Ineke Jansen, Vereniging Hogescholen

OVERZICHT VAN PROJECTGROEPEN UITWERKING KOERS HSS

In 2015 en 2016 werkte de sector hogere sociale studies de Koers hss uit en stelde daartoe de volgende projectgroepen in:

- de projectgroep Domeinprofiel sociaal werk;
- de projectgroep Kennisbasis voor de sociaal werk opleidingen;
- projectgroepen voor de drie profielen sociaal werk.

De leden van de projectgroepen en andere betrokkenen zijn hieronder weergegeven.

Projectgroep Domeinprofiel sociaal werk

- Ton Flierman (projectleider), T+F Organisatieadvies
- Margreet Engelhart, Saxion
- Raymond Kloppenburg, Hogeschool Utrecht
- Laura Koeter, Hogeschool van Amsterdam
- Leonie le Sage, Hogeschool Rotterdam
- Jaap van der Stel, Hogeschool Leiden

Project Kennisbasis voor de sociaal werk opleidingen

Projectgroep:

- Coen van der Linden, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (projectleider mei – aug. 2015)
- Raymond Kloppenburg, Hogeschool Utrecht (projectleider okt. 2015 – sept. 2016)
- Marijke van Bommel, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- Ed de Jonge, Hogeschool Utrecht

Wetenschappelijke begeleidingscommissie:

- Hans Boutellier, Vrije Universiteit (voorzitter)
- Trudie Knijn, Universiteit Utrecht
- Rick Kwekkeboom, Hogeschool van Amsterdam
- Tine van Regenmortel, Katholieke Universiteit Leuven

Secretaris:

- Yoni Shem-Tov, Hogeschool Utrecht

Projectgroep profiel sociaal werk - welzijn en samenleving

Opdrachtnemers:

- Jan Willem Bruins (voorzitter loo mwd)
- Pieter van Vliet (voorzitter loo cmv)

Projectleiders:

- Henk Geertsema, Viaa
- Marcel Spierts, Marcel Spierts Onderzoek & Ontwikkeling

Meeleeskring:

- Karen Boele, HZ University of Applied Sciences, loo social work
- John ter Horst, Windesheim, loo mwd
- Aart van der Maas, Hogeschool Utrecht, loo cmv
- Jeroen Oversier, Hogeschool Rotterdam, loo social work
- Pieter van Vliet, Hogeschool van Amsterdam, loo cmv
- Saskia Weijzen, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, loo mwd

Projectgroep profiel sociaal werk – zorg

Opdrachtnemer: Adriaan Oosterloo (voorzitter loo sph)

Projectleiders:

- Arie Hordijk, Christelijk Hogeschool Ede
- Ineke Schippers, Hogeschool Leiden

Meeleeskring :

- Wim Boluit, Avans Hogeschool, sph
- Jolanda Kroes, Hanzehogeschool Groningen, sph
- Rick Kwekkeboom, Hogeschool van Amsterdam, lector
- Annelies de Leeuw, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, loo sw
- Marie Sophie Linssen, Zuyd Hogeschool, loo sw
- Carolien Smits, Windesheim, lector
- Jaap van der Stel, Hogeschool Leiden, lector
- Alie Weerman, Windesheim, sph en GGZ-agoog

Projectgroep profiel sociaal werk – jeugd

Opdrachtnemer: Lisette van der Poel (voorzitter loo pedagogiek)

Projectgroep:

- Gemma Geurts (projectleider/schrijver), Bureau GeurtsAdvies
- Yolanda te Poel (schrijver), Fontys Hogescholen, lector
- Peter Dijkstra, Hogeschool Rotterdam, cmv/social work
- Herman Janssen, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, mwd
- Arjen Mostert, Windesheim, sph
- Wouter Reith, Haagse Hogeschool, social work

Meeleeskring:

- Jolanda Kroes, Hanzehogeschool Groningen, loo sph
- André Mulder, Windesheim, loo gpw, lector

OVERZICHT VAN GERAADPLEEGDE STAKEHOLDERS EN HBO-SECTOREN /OPLEIDINGEN

In de periode augustus – oktober 2016 zijn over het concept Landelijk opleidingsdocument sociaal werk gesprekken gevoerd met de volgende landelijke stakeholders en hbo-sectoren/opleidingen:

Landelijke stakeholders

- Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk: Lies Schilder
- BVjong: Jazie Veldhuyzen
- Divosa: Gina Jongma
- GGZ-Nederland: René Arends, Jaap Scholten
- Jeugdzorg Nederland: Ylva van den Hengel
- Netwerk Directeuren Sociaal Domein: Alfred den Boon, José Manshanden, Monique Peltenburg, Sandra Taks
- Nederlands Instituut van Psychologen: Britt van Beek, Wilma Lozowski
- Nederlandse Vereniging van Pedagogogen en Onderwijskundigen: Marlijn de Vries
- Sociaal Werk Nederland: Edwin Luttik, Marije van der Meij, Lex Staal; en Paul Vlaar (Movisie; secretaris Actieprogramma Professionalisering W&MD)
- Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland: Hans Timmerman

Hbo-sectoren/opleidingen

- Hoger gezondheidszorgonderwijs: Arwin Nimis
- Lerarenopleidingen: Robert Viëtor
- Loo Sociaal Juridische Dienstverlening: Mark Dorenbusch, Kees Hoogvorst

OVERZICHT VAN EINDRAPPORTAGES UITWERKING KOERS HSS

NB Alle hieronder genoemde documenten zijn te vinden op www.vereniginghogescholen.nl/sectoren/socialestudies.

Het Landelijk opleidingsdocument sociaal werk is een bewerking van:

- De eindrapportage van het project 'Domeinprofiel sociaal werk': Concept domeinprofiel sociaal werk (08-06-2016, raadpleegversie); T. Flierman.
- De eindrapportage van het project 'Kennisbasis sociaal werk': Gemeenschappelijke kennisbasis van sociaal werk opleidingen in Nederland (23-09-2016); dr. Raymond Kloppenburg, dr. Marijke van Bommel, dr. Ed de Jonge.

De eindrapportages van de deelprojecten Profielen sociaal werk fungeerden als bron voor de profielbeschrijvingen in het hierboven genoemde Concept Domeinprofiel Sociaal Werk. Dit zijn:

1. Deelprofiel 'Sociaal Werk – Welzijn en Samenleving' (12 mei 2016); Zwolle/Amsterdam; Henk Geertsema en Marcel Spierts*
2. Deelprofiel 'Sociaal Werk in de Zorg' (3 mei 2016); Arie Hordijk en Ineke Schippers
3. Profiel 'Sociaal Werk in het jeugddomein' (3 mei 2016); drs. Gemma Geurts, dr. Yolanda te Poel

* Addendum bij deelprofiel 'Sociaal werk – welzijn en samenleving':

Verstrengelde wortels; Zwolle / Amsterdam (september 2016); dr. Henk Geertsema en dr. Marcel Spierts.

OCIAAL WERK

LANDELIJK OPLEIDINGSDOCUMENT SOCIAAL WERK